

ESTI NOORUS

11

S I S U K O R D :

- ED. HUBEL: Noored ja religioon. Artikkel.
- R. VIIDALEPP: Külakultuuri omapärasusi mak-
sab säilitada. Artikkel.
- K. MERILAAS: Kaks luuletust tsüklist „Nä-
rusus“.
- A. NEITO: Luuletus.
- R. PÖLDMÄE: Selgitusi eesti rahvatantsu ku-
jutavate piltide kohta. Artikkel.
- A. JÄRVET / U. TOOMI: Jooksu polka. Rah-
vatants noodiga.
- P. K. VARES: Peeter astub ellu. Novell.
- HUGO LEPIK: Soodus. Luuletus.
- A. MEIKOP: Üks, keda austatakse. Artikkel.
- A. TEKKO: Eesti rahvaluule varasalved. ERA
10 a. juubeliks.
- A. CARREL: Inimorganism. Peatükk „Tund-
matust inimesest“.
- A. P. TŠEHHOV: Mõjuvad abinõud. Humoresk.
- H. TARA D: ÜENÜ kaunistab kodu. Ülevaade.
- SPORT: Ed. Hõbe, Maadlusmati valmistamine.
ÜENÜTO kirjandusklubi sügishooaja tegevusest.
Noorsoojuhtide koosolekud: Valgas, Vägeval. Mõi-
sakülalt. Peipsiveerelt. Tudust. Uusi ÜENÜ osa-
kondi. Lähtekohti vabaharidustööks — raadioloen-
gute kava.

TALLINNAS, 18. NOVEMBRIL 1937

9. AASTAKÄIK

ED. HUBEL

NOORED JA RELIGIOON

Kes ilmalikest ei taha end naeruvääristada, see ei kõnele religioonist tõsiselt. Eriti noored.

Religiooni on meil kirikuõpetusega üheks ja samaks hakatud pidama. Sellest religioonilegi selja pööramine.

Aga ometi on meie teravam mõtleja ning pingelisem vaimne otsiskleja Juhan Luiga tegelenud väga intensiivselt religiooniga, usundiga.

Võõrsilt meile toodud ja mõõga abil peale sunnitud õpetus ei võinud talle olla vastuvõetav. Põhjavaimuga eestlane pidi, tema arvates, jumalusse, absoluuti, kõiksusse suhtuma hoopis teisiti kui semiit või germaanlane aastasadade või -tuhandete eest.

Aga siin ei lähe ma Juhan Luiga religiooni-otsinguid jälgima, vaid tähdan ainult: millega temal kõlbas tegeleda, sellele ei peaks meie noored selga pöörama. Tema otsingud katkesid enneaegu. Noorte ülesanne on nende jätkamiseks pinda luua. Ja senikaua kui vanade kultuurrahvaste filosoofia ja eriti metafüüsika pole üle jõudnud usundiküsimusest, on meilgi enneaegne seda kui üleaurust kõrvale heita. Ei ole kaugeltki hea tunnus noorte vaimsest elust ja vaimsetest huvidest, kui nad tegemist teevad vaid sellega, mis on tajutav viie meelega.

Religioon on kõiksusest rippuvuse tunne või ka kõiksusega seoses, ühenduses oleku, ühtekuuluvuse teadvus. Kõiksuse asemele pannakse väga mitmesuguseid muidki mõisteid, nagu: absoluutne priimat, absoluut, jumalus,

jumal j.m. Kõik lõplik, ajalik oleneb lõpmatust, igavesest absoluudist.

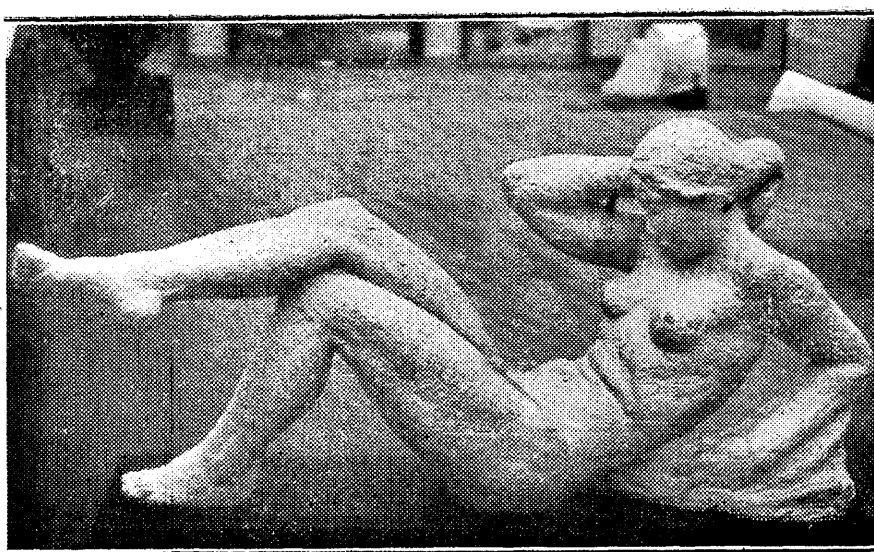
Väljakujunenud usundeis on seda absoluuti või jumalust püütud mõisteliselt määrata. Sellest on välja kasvanud dogmad. Teisest küljest püütakse igas usundis leida neid viise, neid hoiakuid, neid sõnu ja tavaid, mille abil inimesel oleks võimalik lähemasse ühendusse saada absoluudiga.

Sellest on võrsunud kultused.

Usund ei ole ainult mõistuse asi. Mitte ka ainult elamuste alaga piirduv. Ka tahet ei saa siit välja lülitada. Teiste sõnadega: usund haarab inimese tervikuna. Öise tähistaeva all on meil rippuvuse tunne kõiksusest, seose tunne kõiksusega — meie saame sügava religioosse elamuse. Ühtlasi on meil tung, tahe selle elamuse sügavuse ja kestvuse järele. Samuti ei saa meie mõistust peletada, et ta ei püüaks määratleda kõiksust ja mõista seda.

Esteet tahaks seda elamust nimetada ainult esteetiliseks. Aga see on mitmekülgse nähte piiramine, meelevaldne kitsendamine. Muidugi võib ju mõni inimene tajuda tähis taevast vaid silmaga ja olla täiesti ilma sügavamast ja kõigekülgsemast elamusest; aga see pole norm.

Kui igaüks oleks suuteline koostama oma usundlisi mõisteid ja elamusi, siis me näeksime, et nad kõik erinevad enamvähem üksteisest. Ehk: usundeid oleks nõnda palju kui inimesi.

E. JÖESAAR „Akt“

Asi pole siiski nii lootusetu. Ühe rahva elamused ja mõisted moodustavad usunditüübi, mis on kõigile rahvaliikmeile vastuvõetav. Rahvas kõneleb ka religiooni alal enam-vähem üht keelt.

Kuidas on aga rahvusvahelise religiooniga?

Omajal ajal oli ladina keel kogu Euroopas kultuurkeelena maksev. Rahvaste iseteadvuse kasvamisega heideti ta kõrvale, hakati kirjanduslikke ja teaduslikke töid, tundeid ja mõtteid oma keeles avaldama. Ka jumalaga hakati omas keeles kõnelema.

Kas ka rahvusvaheline religioon ei ole oma aega ära elanud?

Et mujal ja meil kõneldakse nõnda palju rahvuslikust omapärast, ja püütakse vabaneda kõigest, mis võõras, siis oleks otse hämmastav, kui jäetakse hoopis tähele panemata see, mis puudutab inimese põhielamusi, kui jäetakse tähele panemata usund. Meie rõivastume rahvuslikult, meie kaunistame oma kodud rahvuslikult, meie puhastame oma keele võimalikult kõigest võõrapärast; meie loeme oma kirjandust, kuulame oma muusikat — aga selle, mis peab meid haarama kõige sügavamalt ja kõigeekülsemalt, selle võtame võõrsilt sõnasõnalt, mõistemoistelt. Meie ei julge selles tähtegi arvustusele ega revideerimisele võtta!

Tundes, et kirikuõpetuses on palju võõrast, paljugi liiga kanget ajas ning ruumis, pööratakse kirikule selg; või makstakse, et üsna viisakas olla, nõutavad maksud ja arvatakse, et asi on korras.

Kirik ja selle õpetuse vastu valitseb meil viisakas leigus.

Naiivne oleks elustada katsuda mõne muistse Eesti jumaluse kultust. Oma muistset, rahvuslikku usku pole veel ükski Euroopa rahvastest ellu suutnud kutsuda.

Oma usund võib välja kasvada rahva hingest, neist elamusist, mis rahval on kõiksust tajudes; mis tal on oma ripuvust kõiksusest tundes, oma ühtekuuluvust kõiksusega tunnetades. Sugemed sellest leiduvad kirjanduses, kunstis, kommetes, vaadetes. Seniste sugemete järele oleks meil aga raske oma usundile teistest rahvastest erinevat kuju anda. Selleks kulub veel ära aastakümneid, võib olla aastasadu. Siis on meil loodetavasti oma filosoofia, oma metafüüsika, oma usundilised vaated ja kombes, kuigi need vahest palju lahku ei lähe teiste rahvaste omadest.

Nagu Euroopa tsivilisatsioonis ja kultuuris on väga palju ühiseid jooni, nii saab neid ka usundis alati olema. Iga rahvas, eriti iga loomevõimeline rahvas annab aga usundile oma ilme. Seda ei tule vägivaldselt ega meelevaldselt teha; see sünnib iseenesest.

Kirik on ja jääb. Neid, kes sealt usundilisi elamusi otsivad, ei ole õigus kellelgi halvaks panna. Aga sama vähe võiks etteheiteid teha neile, kes väljaspool kirikut anduvad usundilistele otsinguile.

Noored peaksid neis asjus olema siirad ja julged. Nad ei peaks variseerlikult pooldama õpetusi ja tõdesid, mis neile vastuvõetamatud, „äramõistmatud“, nad ei peaks täitma kombeid, mis nende hingele hoopis võõrad. Nemed peaksid otsima oma tõde — ka usundis.

Külakultuuri omapärasusi maksab säilitada

Mis on mööda minemas ja kadumisele kaldumas, see äratav meil nagu kaastunnet ja austust, äratav meid kaduvat uuesti armastama ja kadunud taas elustama. Ma mõtlen siin vanale rahvakultuurile, meie viimastele torupillimeestele, rahvariitele, rahvatantsudele, rahvamängudele jne.

Kui on aga kadunud elav side elustajate ja elustatava minevikupärandi vahel, siis kipub esinema mitmesugust kahetsetavat eksimõistmist ja väärtõlgitsust. Möödunud suvel näidati mulle Saaremaal üht ülesvõtet, kus oli näha rühm rahvariides tütarlapsi. Kuid ütlatusin, et osal lastel oli peakatteks vananaiste tanu. Pildinäitaja kommenteeris: „Siin on koolilapsed maskeeritud, vanainimeste riided selga ae-

tud.” Nii see oli tõepoolest. Kui pärast seda olen hakanud terasemalt ringi vaatama, olen saanud mulje, et see „maskeerimine” polnudki nii väga erandlik; võib üsna sageli näha uuestielustatud rahvariideis linnapreiliseid, kellel on peakatteks mingisugune tanu. Eriti armastatakse kanda kõrgeid tanusid. On ununenud see lihtne tõsiasi, et rahvariide ajajärgul on tanud olnud ikka abielunaišite (erandlikult ka vallasemade) peakatted. Need olid naiste tunnused, mida ei kandnud neid, veel vähem lapsed. Samuti oli mõningaid erinevusi naiste ja neiude mütsides.

Meil on teatud määral saanud moeartikliks ka põletiskirjaga kaunistatud puust õllekannud. Kuid olen nende

KERSTI MERILAAS

KAKS LUULETUST

Tsüklist „Närusus“

1.

Ammu ettetallat jälgi
astud tasa-targu,
aga süda eemalt jälgib
tõde kahel kargul.

Ja sul mõni roosa poodnik
mõõga pooleks murrab,
et kord rüütel soojas voodis
hambutult võiks surra.

Vahest nagu unest ärkad,
ringutad, et tõusta;
kuid siis äkki peeglis märkad
nutusegast lõusta.

Siis sul uljusest on häbi,
ja su suu jääb lukku;
mõistlikum on päevad läbi
mõistlikkuses tukku.

Haarab hinge punastuses
kriitiline pööris, —
küllap ükskord lunastuseks
leiad jupi nõõri.

2.

Ma ikka hinnand sinu sõprust,
ma tean — sa soovid mulle hääd;
kuid ma ei ole võtnud õppust —
mul selleks liiga kõva pää.

Sa ütlesid, et rooma põrmus,
kui oled loodud paaria;
kuid kõland ikka minu kõrvus
on vabaduse aaria.

Ja kuigi puudub soe tuba,
on otsas raha, leib ja viin —
siis orjapõlvest rohkem juba
mul imponeerib giljotiin.

Ma pole loodud käima sukis
(läks tulde iga tulus tees) —
ja südant nagu tuletukki
ma ikka kannan enda sees.

Päev loojeneb. Ma künkalt vaatan
kuis udu väljad vahatab —
ja ükskord paradiisi saada
ma loodan ilma rahata.

Kiik Tartumaal Nõo kihelkonnas, Vapramäe lähedal.
Autori foto 1935.

täpseid ja umbkaudseid imitatsioone näinud sageli kullasseppade vaateakendel. Seal pole meie rahvapärased kannud aga mitte puust, vaid hõbedast. Ja olen kuulnud, et neid kullasseppade „rahvakunsti-tooteid” kingitavat isegi välismaalastele. Ime, et me ei kingi neile hõbedast puulusikaid! Muistsed meistrid teadsid, et ainest oleneb asja kuju ja kaunistamisviis, kuid kaasaegsed meistrid ei näi seda tähtsaks pidavat.

Seesuguseid nähteid leidub muidki. Et neist hoiduda, peaksid uuestielustajad ja rahvakunsti rakendajad enam asjasse süvenema. Selleks ei puudu meil ka kirjandust, mida oleks ainult soovitatav rohkem lugeda. Ja me peaksime ühtlasi rohkem tähele panema ja säilitamisväärselt hindama neid rahvakultuuri nähteid, mida oleks võimalik elus hoida loomulikult teel, s. t. neid mitte hävitades. Seekord tahtsin juhtida tähelepanu kiigeplatsidele.

Meie külates on tõenäoliselt juba muistsel ajal olnud kindlaskujunenud kohti, kuhu külanoorsugu kogunes vabadel tundidel lõbutsema ja aega viit-

ma. Sinna ehitati kiikesid, seal lauldi ja mängiti. Sealsamas tehti jaanituld ja pühitseti muidki suviseid pühi. Sinna kogunes pühade puhul vanematki rahvast, et noorte pidutsemist pealt vaadata ja isegi sellest osa võtta. Kiigemäed olid muiste need kohad, kus istuti „ilukarikad käessa” ja unustati mustad argipäevamured. Kiigemäed olid tähtsamaks kohaks, kus vanad rahvalaulud kõlasid pühapäevameeleolus, kus neid õpiti ja õpetati, vanemalt põlvelt nooremale pärandati. Küllap sealsamas meesnoorsugu harjutas ja demonstreeris oma kehalist tugevust ning osavust mitmesugustes mängudes, mis nüüd juba ununenud või ununemas. Loeme ju rahvalaulustki:

Tulid siis suised suured pühad,
Nimepidi neljad pühad;
Uinutasin pere magama,
Laulsin lapsed süngidesse, —
Siis läksin joostes kiige alla.
Neiud kiiksid kiige pealla;
Naised itsid aide pealla,
Mehed mängisid mäella,
Poised löid kurni koppelissa.

(Pöide.)

Kui olid küladel ühismaad, said nüüsgused lõbustuspaigad vabalt tekkida. Need olid vajalised ja iseendast mõistetavad kõigile külaelanikele ja kellegi polnud põhjust astuda neile vastu. Tänapäeval on aga külakiiged muutunud haruldusteks, samuti ka vabas looduses olevad küladele ühised kooskäimiskohad. Nende kadumist on väga olulisel määral mõjustanud ja mõjustab veel nüüdki talumaade korraldamine, küla ühismaade kaotamine. Et selgitada küsimust faktidele tuges, lubatagu siin esitada üks sellekohane kirjeldus Setumaalt (E. Rahvaluule Arhiivi kogudest):

Ühe vana „hällü” eluloost.

Tundub, et uus maareform — hinge- ja lapimaade kruntimine — on mitmeti mõjustanud elu-olu. Ta on palju paremusi toonud — intensiviseerinud põllundust-majandust, kaotanud palju vaeva ja sekeldust, kuid ühtlasi ka mõjustanud paljude vanade traditsiooniliste kommete ja toimingute kadu, kui mitte otseselt, siis kindlasti kaudselt. Puudutan siinkohal „hällü” kaduma hakkamist, võttes aluseks oma koduküla. Meil oli amusest ajast „sikkadega häll” ja asetati alati

Külanoorde peoplats

Kuusalu kihelkonnas Kõnnu v. Pärisepa külas (selleks eriti väljaplaneeritud krunt). Esiplaanil kiik, tagamal võrkpalliplats ja pinkidega ümbritsetud tantsulava.

karjateele, mis kuulus külale, ja keegi polnud õigustatud keelama, peale küla kui terviku, „hällü“ sinna asetamist. Hälli palgid olid samuti küla ühisest metsast valitud ja kellegi üksik-indiviidil polnud omandusõigust nende peale. Seega häll ja hälli plats olid küla omad. Iga aasta enne kevadpühi tegid küla noormehed „hällü“ ja said selle eest küla tüdrukute käest värvilisi pühademune. Nüüd on maa krunditud; kadunud on ühine maalapp, kuhu tehti häll, kadunud on ühine mets, kust saadi palgid. Vaevalt, et keegi laseks oma maa peale teha hälli, või kui lasekski, ei meeldiks ju talle kuigi hästi, kui hällil käimise ja hälli juures tantsimisega tallatakse kivikõvaks ta maa. Vaevalt, et hakatakse ka ostma nüüd enam ühist maalappi hälli jaoks, kui seda ei peetud tarvilikuks välja mõõta maa kruntimisel ühisest maast.

Samuti nüüd iga talu omal „põllul“, kuigi mitte just väga kaugel üksteisest, siiski eraldatud üksteisest. Pole enam soodustatud ühine kokkutulek hälli tegemiseks, või kui saadaksegi sellest üle, siis kindlasti palju tülikamad on ühised kokkutulekud hälli manuaallimiseks-tantsimiseks, kuna mõned elavad ligi kolm kilomeetrit kaugel vanast külast ja kadunud hälliasemest.

Esimestel aastatel peale maa kruntimist veel kuuldus ütlushi: Teeme' hällü! Teeme' hällü! Kuid tegudeni enam ei mindud. Olid jäänud küll ühised hällipalgid „vägevate“ rõngastega, kuid polnud enam ühist platsi. Alles nüüd märgati, et väga ettenägematult sai jäetud vastav plats välja mõõtmata igaveseks ühisomanduseks; kui oleks siis kunagi kadunud hällimine, siis vähemalt platsi oleks tuletanud meelde, kui mitte väga vana, siis vähemalt vana ja ilusat traditsiooniks saanud hällimiskommet.

Mäletan veel noid jämedaid, raudrõngastega hällipalkisid viimasel aastail tarbimisvabalt seismas hälliplatsist mitte kaugel tee ääres, kust nad ühel päeval koristas keegi „puuvaene“ ja kütis nendega oma lagunenuid rehetuba algavaiks pulmadeks. Ilma kellegi nõusolekuta ja lubata hävitas see „puuvaene“ niiviisi küla viimase ühisvaranduse ja pani aluse vist igaveseks kaoks hällimisele Käre külas.

Praegu elavatel on veel mälestus tollest, mis nägid, järeltulevad peavad leppima sele-

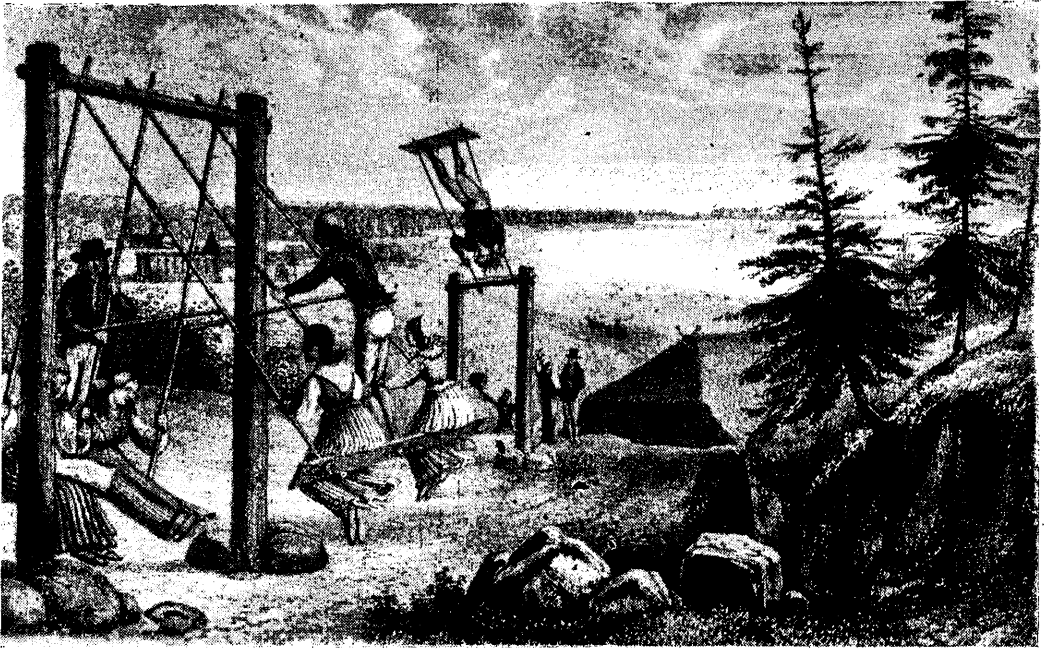
tustega, mis neile antakse. See oli ühe vana „hällü“ eluloost.

Arvan, et paljudes kohtades on lugu nii ehk vähemalt saab olema. Pealegi on kadunud rahva tajust see põhjus, mis kunagi sundis selle vana kombe esile tõstma.

ERA II 155, 227/30 (86) Setumaa, Mäe v., Käre küla — Nikolai Sõrmus (1937).

Setumaad me oleme harjunud pidama rahvakultuuri kindlaimaks kantsiks, kuid nüüd kuuleme, et sealgi hävitab talumaade ümberkorraldamine külanoorsoo kooskäimiskohad. Kokkupuute harvenemisega paratamatult kaduvad kiiremini ununema ühised laulud, mängud jne. Arvan, et talude laialipillutamine ei soodusta mitte ainult vana rahvakultuuri kiiremat kadumist, vaid see võib mõjustada isegi maainimeste mentaliteeti. Maal ringi rännates ja vanainimestega juttu ajades olen sageli kuulnud kaebeid, et vanasti, kui elati rohkem suurperede viisi ja sumbkülades, inimesed saanud omavahel paremini läbi, olnud leplikumad ja üksteise suhtes osavõtlikumad kui nüüd. See küsimus vääriks kas või uurimist, kuid pole praegu siin oluline. Tähtis on aga lisandada, et seda, mille üle kuuleme kurtmist Peterimaalt Mäe vallast, on sündinud ja sünnib mujalgi. Mõõdunud suvel oli mul võimalus selle kohta teha tähelepanekuid ka Mubus, kus maade ümberkorraldamine on praegu just teostamisel.

Ma ei kirjuta neid ridu mitte selleks, et õhutada maanoori ehitama kiikesid ka siis, kui nad on selle kombe juba unustanud. Seda pole tarvis. Küll oleks aga oma vabaõhu peoplats kind-

Poisse ja tüdrukuid kiikumamas.

[Th. Gehlhaari litograafia 19. sajandi keskelt.

lasti vajaline igale suuremale külale. Kui lõbustused ja ajaviited ongi moderniseerunud, siis olgu seal palli-, mängu- ja tantsuplatsid. Sealsamas ehk leiduks sobiv koht ka jaani- ja võidutulele, see ehk sobiks sihtpunktiks rongkäikudele jne. Sinna võidakas ehitada isegi seltsimaju ja muid üldkasulikke hooneid. Oleks väga soovitatav, kui maade korraldamisel lastaks selleks välja mõõta vastav maatükk külale ühisomanduseks. Kus on aga

veel tänini säilinud traditsioonilisi vabaõhu-peopaiku, seal tuleks neid hoida ja mitte lasta kaotsi minna. Niisugused kooskämiskohad ja peoplatsid on tingimata vajalised ka tulevikus. Traditsioonilised „kiigemäed“ võimaldaksid külanoortele tihedamat omavahelist kokkupuutumist ning aitaksid sel teel loodetavasti säilitada külakondlikku ühtekuuluvustunnet isegi siis, kui talud on maakorralduse tõttu sattunud üksteisest eemale.

A. NEITO

* * *

Tahaksin Sust laulda ikka
minnes mööda oma rada,
rada lünklikku ja pikka, --
läbi metsa murerikka
sammub orje mitusada.

Tahaksin Sull' püüda linnu,
pisikese pääsupoja,
kes on õppind lauluinnu...
Täidab see siis Sinu koja
sellega, mis pandud minnu.

Tooksin udusulelise
siristaja hõbenoka,
kuldse-, rõõmsaviisilise
neelanud kes lauluroka
ja siis tuleksin ma ise.

Siis ma Sulle tooksin enda,
häälitseja murelise.
Taband rõõmulinnu venda
käsi elu surelise,
sestap ta ei pääkses lenda.

Tulen lootuses, et sina
suudad anda uue viisi,
võtta musta murelina...
Hümni lauluparadiisi
sõnul kuldseil loon siis mina,

Selgitusi eesti rahvatantsu kujutavate ajalooliste piltide kohta

(Vt. E. Noorus nr. 9 — 1937.)

Eesti rahvatantsu uurimise küsimuste kohta on J. Pert „Eesti Nooruses” ja mujal korduvalt sõna võtnud, juhtides tänuväärset tähelepanu mitmele allikaile, mis võivad olla paljudele täiesti tundmata. Kuid nende allikandmete tõlgitsemisel on tal vahetevahel juhtunud eksitusi, mis võivad segada õiget arusaamist eesti rahvatantsust ja selle ajaloolisest arenemiskäigust. Ilma et siinkohal hakkaks põhjalikumalt analüüsima kõiki tema kirjutisi, juhtigem tähelepanu ainult ühele viimasele, „Uusi allikaid meie rahvatantsu minevikust”.

Uurijaile ei ole Gehlhaar'i ja Schlichting'i pildiseerijad kuidagi üllatuseks, sest need leiduvad meie üldtuttavates kunstikoguades ja on sagedasti reprodutseeritud eesti rahvateadust puudutavais teostes. Gehlhaar'i seeria on pealegi enne maailmasõda trükitud osaliselt postkaartidele, mida võib leida sageli isegi meie talurahva albumites. Kuid laiemale üldsusele on need tõepoolest üsna heaks uudiseks, mis väärivad avaldamist populaarse ajakirja veergudel.

Kahjuks on autor teinud mõningaid vigu piltide tõlgendamisel. Väga ettevaatlikult tuleb suhtuda autori väitesse: kujutavas kunstis jäädvustatud rahvatantsu momendid „on vahest küllaltki korrigeerivaks allikaks, kuidas rahvatantse tantsida; kehahoidu, jalgahoidu, kätehoidu jne!” „Stiili” küsimus on tõesti raskeks pähkliks nii rahvatantsu tegelikele harrastajale kui ka uurijale. Selle kohta on puudulikult andmeid ja iga täiendav teade on teretulnud. Kuid Perdi juhataatud tee ei vii ka asja edasi. Maali või joonise puhul pole ju tegemist püüv pildiga või filmiga, mis tõesti registreerib täielise erapooletusega tantsijate kehaliigutusi. Kuid maali ei saanud ju momenti kohal jäädvustada, vaid pidi seda ikka tagant järele tegema. Loomulikult kujutas ta siis liikumist kuidagi üldmulje järgi, mistõttu üksikasjad ei saanud tulla kuidagi täpsed. Tantsijate paigutamist ja figuuride iseloomu mõjutasid pealegi puhtkunstilised, näit. kompositsioonilised kaalutlused. Kui suurt vabadust selles suhtes kunstnik endale võis lubada, näitab kujukalt ka pilt „Dudelsackbläser”. Siin tantsib ju iga paar eri tantsu! Pillimehe lähedasem paar liigub kõrvuti asendis mingisuguste hüpaksam-

mudega otse edasi, keskmine paar teeb kõrge kätehoiuga praeguse „krakovjaki” taolisi varvassamme, kuna kolmas paar näib harilikus tantsuvõttes peaaegu keerutatvat! Kas peame siis uskuma kunstniku täpsust tantsuliigutuste edasiandmises, kui pole suudetud anda mingit tantsu üldist ilmetki? Nagu kaasaegne kujutav kunst on rahvatantsu edasi andnud „vabakompositsioones”, nii tehti seda vahetumalt ka minevikus.

Uskudes Gehlhaar'i tantsupildi etnograafilist täpsust, teebki autor järeldustes ränku eksitusi. Ta peab kujutatud momenti setu pulmastseeniks ja tantsu setu polkaks. Ja põhjendused? „Ja et siin tegu setupolkaga, tunneme jällegi ühe meestantsija jalahoiaakust, mis lööb seljataha.” Aga miks teised tantsijad sedasama ei tee? Kas need tantsivad siis tõesti mingit teist tantsu? Ja üldse on „setupolka” iseloom veel üsna selgitamata ning oleks varane jala seljataha löömist pidada selle iseloomustavaks tunnuseks. Seda tehti mõneski muus tantsus, nalja pärast isegi päris talalises polkas.

Teine argument pildi setu pulmadega sidumiseks on autoril see, „et peigmees mõrsjaga tantsijate ees laksutab piitsa. See kuulub setu pulmakommetesse.” Võib öelda — see kuulub terve eesti pulmakommetesse. Pulmalõbu hulka kuulus üldiselt kihutamine hobustega, seejuures plaksutati piitsa ja hoiti seda pärast ki käes. Mitmel pool pidanud tüdrukud pulmapoistele andma lai u paelu, mis seotud piitsavarre külge. See komme olnud pärastise „pulmaroosi” rindapanemise asemel. Nõnda ei saa peiuipoisi piitsa nägemisel rääkida ainult setudest.

Ja kahtlane, kas Gehlhaari pilt kujutabki pulmastseeni. Siin näib pigemini tegemist olevat kõrtsiga, mida osutavad toa kõrged seinad, laetalad, ruumi erakordne suurus, vaheseinad, laudpõrand, joonistused ja venekeelsed kirjad seinal (reproduktiioonil halvasti nähtavad) jne.

Kuid mis veel kõige tähtsam — kujutatud stseeni päritolust peaksid ju kõige paremini kõnelema rahvariided. Setu riietest pole siin küll vähematki jälge. Eesti Rahva Muuseumi Arhiiвраamatukogus leidub Gehlhaari pildiseeriast autori enda koloreeritud eksemplar, millel on rahvariided veel ilmeka-

S O O U D U S

*Röske, läbisööv udu litsub
tummaks mürgiselt aurava soo.
Maailm madalaks kirstuks kitsub,
siia leevendust tuulgi ei too.*

*Elu närbub siin juba urvas;
aeg venib troostitult külm ja hall.
Ainult roostene, virtsuv turvas
kiigub korinal jalge all.*

*Niiske, üdini tungiv jääkus
rõhub ümber kui vangla sein.
Kõikjal, kõikjal on surmavaikus,
nagu lahtise haa ees lein.*

*Kas on kunagi päikese vilge
siia läbisöönd uduveest,
või ehk alati käib kui pilge
võitlus siin näruse elu eest?*

malt nähtavad. Meie rahvariiete parema asjatundja prl. H. Kurriku arvates peaksid tantsijad nende riiete järgi otsustades pärit olema Lääne- või Harjumaalt, täpsemalt on raske määrata. Kuidas siis läänlased või harjulased tantsivad setu pulmas setupolkat? Või kandsid setud nende riideid? Nõnda arutledes võime jõuda absurdusteni. Ja nende andmete põhjal soovitab Pert „mitmesugust analüüsi teha setupolka üle"! Õnneks ei ole seda seni keegi teinud ega tee vist tulevikuski.

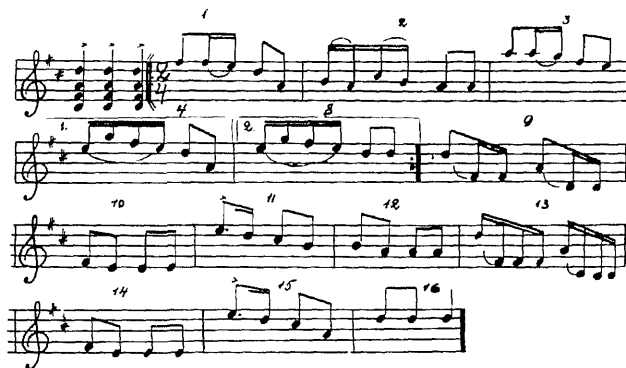
Vähem on eksinud autor Schlichtingi tantsupildi analüüsimisel. Selle figuurid on joonistatud palju korrektsemalt, nii et siit võiks tõepoolest selgust saada näiteks tantsuvõtte kohta. Kahjuks kujutab pilt siiski eesti rootslaste tantsu. Seda tõendab ju albumi pealkirigi — „Trachten der Schweden...“, s. o. rootslaste riided. Pealegi on pildil allkirjaks „Vormsö" ja Vormsis

elasid mineval sajandil ainult rootslased.

Nõnda oleme Perdi analüüsi suhtes jõudnud üsna vastupidistele seisukohtadele. Kui ka siin-eesitatud väidetes võib leiduda eksimusi, siis on vähemalt see selge, et sääraste allikate põhjal ei tohi küll kuidagi teha olulisemaid järeldusi, vaid peame veel suurema hoolega kuulama viimaseid elusolevaid tantsuoskajaid ja analüüsima valju kriitikaga seniseid tantsukirjeldusi ning muid kirjanduslikke allikaid. Seejuures jäävad kujutava kunsti tooted ikkagi ainult illustratsiooniks, mitte esmajärguliselt usaldatavaks tõendusmaterjaliks. Pealegi leidub neid üsna väheselt, nende ridade kirjutaja teades veel mõned üksikud peale ülalesitatud teoste, nii et suurt pööret meie rahvatantsu uurimisele see uus abiallikas küll ei too tuua.

R. PÕLDMÄE

JOOKSU POLKA

Tants on ilmselt Skandinaavia päritoluga, Eestisse tulnud arvatavasti põhja-ranniku (Jõelähtme) kaudu, kus tants tuntud rootsipärase Tüska (Saksa) polka nime all. Viis on samane kui rootsi Tüska polkal, kuid sammud on eestistatud. Jooksu polka on kujukaks näiteks sellest, kuidas rahvas omandas võõrsilt tantsuelemente, omapärastas neid ja koostas uue tantsu.

Muusikamuuseumi pidul Järva-Jaanis 1928. a. jälgis tantsu ettekannet sikusarve mängija Peeter Parbo(†). Vanake (oli juba 80-tes aastates), nähes Tüska polka ettekannet ärritus niivõrd, et haaras pärast eeskava oma naise ja ütles: „See on ju meie „Jooksu polka“ ja demonstreeris viimast.

A. JÄRVET

Osavõtjaid: Vaba arv paare.

Algseis: Tantsijad seisavad ringis, nägudega vastupäeva, neiu poisi paremal küljel. Pillimehelt antava kolme akordi jooksul paneb poiss oma parema käe neiu ümber piha, sama aja jooksul neiu paneb oma vasaku käe poisi paremale õlale. Välised käed mõlemal vabalt alla.

A osa: Alatakse liikumist jooksusammudega (poiss algab vasaku jalaga, neiu paremaga). Liikunud kolm sammu, tehakse väike hüpe välistel jalgadel, kõverdades seejuures sisemisi jalgu põlvest ja tõstes neid ette üles (1. takt). Jooksul on kehahoid ette, kuna hüp-

pel tuleb keha viia loomulikku seisu (sirgeks). See kordub, kuid nüüd teevad paariseltsilised esimese sammu sisemiste jalgadega, samuti ka hüppe (2. takti). Sooritand selle, võtavad paariseltsilised vöökohta võtte (poisi käed neiu puusadel, neiu poisi õlgadel; sirged käed!), ja keerutavad päripäeva nelja hüppesammuga kaks ringi (hüppel põia hoid vaba ja põlv natuke väljapoole), liikudes edasi vastupäeva suures ringis (taktid 3–4).

Terve A osa korratakse veel kord (taktid 5–8).

B osa: Jäädakse seisma nii, et neiu on poisi paremal küljel, välised käed vabalt alla (algseis). Nüüd astub poiss vasaku jalaga ühe rõhuga sammu vasakule (harkseis) ja heidab parema käega neiu, neiu aga lähel kolme väikese jooksusammuga, alates parema jalaga, poisi vasakule poole, kus teeb hüppe ja pöörde paremal jalal vasemale, kõverdades seejuures vasakut jalga põlvest ja tõstes ette üles (9. takt). Nüüd heidab poiss vasaku käega (tehes rõhu parema jalaga) ja neiu tuleb, alates vasaku jalaga, kolme jooksusammuga oma endisele kohale, kus teeb hüppe ja pöörde vasakul jalal paremale, tõstes üles paremat (10. takt). Poiss neiu jooksu ajal seisab paigal harkisjalu, ainult kallutades vastavalt neiu liikumisele keha ja vaadates otsa neiu. Seejärgi võtavad paariseltsilised vöökohta võtte ja keerutavad päripäeva nelja hüppesammuga kaks ringi, liikudes suures ringis edasi vastupäeva (taktid 11–12).

Terve B osa korratakse veel kord (taktid 13–16).

Tantsu tantsitakse kolm korda järjest.

U. T.

Peeter astub ellu

2

Teadmine, et sinule loodetakse, võib rahustada ja rõõmustada inimest, kellel on võimalusi nende lootuste täitmiseks. Kahjuks Peeter, peale mõõdnud katseaega, ei julenud enam loota petlikule töösaamise võimalusele. Ja alustamiseks millegi muuga puudusid iga-sugused eeldused. Nii, kaugel rahulikust ja plaanikindlast mõtlemisest ning otsustamise võimest, meelegaheitel olukorra lootusetusest, teeb Peeter imeliku jalutuskäigu linnas, mis lõpuks suundub paadisadamasse. Kas mingi kindla kavatsusega või lihtsalt meelegaheiteks, kes teab, — avaldab Peeter soovi üürida paati.

Paadiomanik tunneb Peetrit sest ajast, kui nad koos isaga sooritasid oma igapäevaseid meresõite. Ja kai veeres ootabki sama paat, millega Peeter palju kordi sõitnud, seesama, millega isagi oli sõitnud oma viimase reisi kuhugi sinna, kust paadi töid tagasi torm ja võõrad käed, kust isa aga polnud naasnud iialgi.

Peetrile antakse meefeldi paat. Omanik ei tunne seda lugu isaga nii hästi, et ta suudaks uskuda selles ettekatsetud üritust. Ta on paljudel kordadel veendunud isa kui ka poja häis meremeheoskustes, sellepärast ta ei oleta muud kui julma õnnetust. Seegi kord ta ei jäta kasutamata juhust jutustada paljuräägitud lugu veel kord.

Olnud parim purjeilm, mida võidaks soovida ja herra lubanud teha pika sõidu. Varsti kadunud randlaste silmist valge purjetipp ja nad ei oodanudki sõitjat nii pea. Aga õösel puhkenud torm, mille sarnast pole nähtud kaua enne ega pärast seda. Ja kui viimaks päriti teateid kõigist randadest ja otsiti paati ulgumereltki, ei leitud seda kustki. Alles nädal hiljem see aeti tuulest, imelik küll, aga Saaremaa randa.

Seda lugu on Peeter kuulnud kümneid kordi ja talle on tuttav iga sõna. Ometi niisuguse poolehoiaga isale ei jutustanud seda keegi teine. Paadimees teadis isast ainult head ja mida ta pärast kuuliski halba, seda tal polnud põhjust uskuda. Aga Peetriga oli lugu halvem. Ametnikud olid tunginud nende korterisse enne, kui paadiomanik või keegi teine oleks osanud oletada isa hukkamist. Peeter teadis, et isa pikk sõit oli põgenemine millegi halva eest. Püüdmata mõista kohut isa üle asjas, millest tal endalgi polnud täit

selgust, Peeter tundis ometi, et temagi peaaegu oli astumas sama sammu. Isa oli kaotanud varanduse ja läinud ise, jättes teda, Peetrit, hoolitsema perekonna eest. Tema polnud kaotanud midagi, ainult tundis oma saamatust ja võimetust täita endal lasuvaid kohustusi, ja tema poeg oli alles aasta-pooleteisene. Sobis siia võrdlus või sama retsepti kasutamine? Peetril oli peaaegu häbi enda pärast, kui ta siiski sõitis merele, — meelegaheiteks ja hea mõtte leidmiseks.

Nii, rahulik laine kiigutab paati, Peeter istub roolipingil, püüdes end veel kord sundida mõtlema läbi kõiki võimalusi, kaaluma iga-sugu teid mõistliku lahenduse leidmiseks. Meenuvad üksikud tuttavad, kes teenivad ametnikena ühes või teises asutuses ja kes elatuvad sellest teenistusest. Neile piisab vaevu kõigeiks hädavajalikuks ja nad vaatasid varem kadedusega temale, rikka ärimehe pojale. On siis temal nüüd põhjust olla kade neile pisikestele inimestele nende kohakeste pärast, mis võimaldavad sissetulekut ainult täpse ja väga kokkusurutud eelarve raamides? Kui isa elas, ammutati kõike tema taskust kui põhjatust kaevust, millest vesi kunagi ei lõpe. Selle kerge viisiga oli harjunud kogu perekond, kuidas oleks Peetril nüüd võimalik rahuldada nende nõudeid vähimalgi määral õnnelikul juhul saadavast pisukesest teenistusest?

Õige, isaga oli lõpuks läinud nii, nagu ükski ei osanud arvata. Miks, seda ei teatud täninigi. Ometi keegi poleks suutnud panna Peetrit uskuma, et iga samalaadi äri paratamatult lõpeb seesuguselt. Seitsamast kasvabki ahvatlev mõte, püüda alustada äri isa retsepti järgi. Sellest, alul ähmasest mõttest saab kindel plaan ja näiliselt ainuvõimalik tee viia kogu elu tagasi endisesse roopasse. Teinud selle otsuse, pöörab Peeter paadi nina sadama poole.

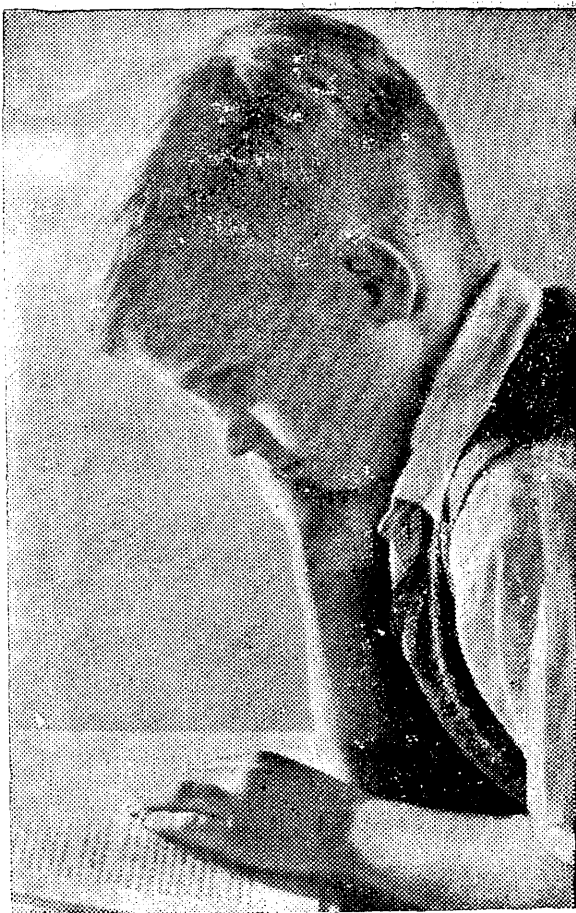
Kindel maa jalge all on ju hea asi ja veel parem on päästev mõte peas, vahest aga mõjub üks hea teisele halvasti. Igapäevase elu ja kõige käegakatsutava liiglahedus rõõvib Peetrilt suure hulga seda julgust, mille ta ammutas merel mõteldes. Väga vähe oli seda, mis Peeter teadis isa ärist. See oli mingi suur ja segane asi, mis koosnes paarist iselaadi kaubamajast linnas, mõnest laevast merel, metsast siin ja maatikist süäl. Ja peale

kõige muu arutust hulgast paberitest, millest suurema ja kahtlemata väärtuslikuma osa viisid endaga seadusemehed.

Siiski siirdub Peeter kodus kohe isa kabinetti. Ja imelik, hulga väärtusetu seast leiab mõndagi, mida peab vajalikuks. Nõnda reastades neid pabereid arvab Peeter viimaks olevat võimaliku avastada võtit ühele osale isa ärist. See on mingi ettevõtte metsaga, laevaveoga ja kindlustusseltsidega, — mingi kombineeritud segu, mis säilinud paberite põhjal näib olevat andnud muinasjutulist tulu. Peeter on kohe veendunud, et seesama ongi tee, mida ka temal tuleb käia. Neistsamust pabereist aga selgub ka, et see äri nõuab tegutsemiseks puhast raha, — ja päris aukartustäratavas kogumis. Peetri eelkalkulatsioon kogu võimaliku summa peale, mis tal oleks võimalik panna ärisse, realiseerides kõike, mida väärtuslikku veel on jäänud rõivastest ja majakraamist, ulatub vaevalt veerandi osani vajaminevast summast.

Aga samadest paberitest avastub veel üks seni teada olematu tõsiasi, — ka isal on olnud kaaslane selles äris. Ja niisugune kaaslane, kellest ei Peeter ega keegi teine pole seda kunagi teadnud. Kogu ametlikkudes asjaajamistes, mis järgnesid isa lõpule, polnud Peeter kordagi kuulnud nimetatavat seda nime. Nii võis oletada, et see ärikaaslane polnud saanud ka kannatada isa langusest. Julgustatud sellest mõttest Peeter külastab avastatud ärimest. Ja kui oletused osutuvad õigeaks ning suhe sobib paremini, kui keegi võinuks loota, ei kahtle Peeter momentigi labamast juba kõige lähemas tulevikus, — nii pea kui ta jõuab realiseerida oma vara, — paigutada ettevõttesse kogu kapitali. Ei kohuta see, kui kaaslane siiralt selgitab suurt riisikot, mis tuleb kanda, kuna on võimalik kogu kapitali kaotus sama hõlpsalt kui kahekordistumine. Sest võit seisnes veolaeva hukkumises, laevu aga hukkub suhteliselt palju vähem, kui neid jõuab rahulikult sihtkohta.

Kogu olemasoleva raha, majamööbli, rõivad, lauanõud ja muud asja pandib Peeter kohutavalt kõrge protsendiga, aga ka võrdlemisi kõrge hinna eest mingile liiakasuvõtjale ja saab sel moel päris kenakese kapitalikesse enda kasutusse. Otsekohe paigutab ta selle peaaegu tervelt ärisse. Ega või just ütelda, et Peeter ei tunneks mingit ärevust kogu järgneval kuul, kui kestab meresõit ja kui ilm sugugi mitte alati pole päris vaikne. Kõik teated saabuvad ta kaaslaste juure ja tihti käib Peeter neid teateid kuulamas, —

LUGEVA POISS

aga õnneks need on ikka rahustavad. Viimaks saabub ka päev, kus Peeter võib rõõmsas ärevuses paigutada samalaadmesse ettevõttesse peaaegu poole võrra kasvanud summa. Kuigi teine operatsioon väliselt õnnestub sama hästi, maksab ärikaaslane Peetrile seekord märksa väiksemat protsenti. Olevat tegemist mingite sekeldustega ja erikuludega. Peeter paigutab küll kogu raha veel kord tegevusse, ja kuna tegemist on mingi erisorti ja suurema riisikoga veoga, lubatakse sel puhul ka palju kõrgemat kasu, leiab Peeter ometi, et temale on tehtud ülekohtu. Uurind jälle kord isa paberites selgub, et igasugune sekeldus võib küll kasvatada veidi kulu, nii suurt kasuprotsendi vähenemist aga ei selgu ühestki sedalaadi ettevõttest säilund dokumentidest. Ja kui järgmise katse õnnatumise eel, mis andis tõesti muinasjutulist tulu, Peeter pärib aru oma kaaslaselt eelmiste sekelduste üle, tekib väike tüli kahe hea ärikaaslase vahel ja Peeter töötab endale mitte enam tegutseda koos selle mehega. Kuigi seekord tehing annab ootamatult suurt tulu, kuigi Peeter võib arvestada oma kapitali neljakordistumisega lühikeses aja

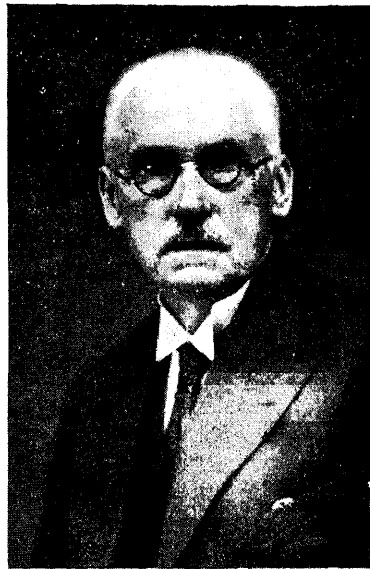
ÜKS,

KEDA AUSTATAKSE

Püüame tänapäeval korraldada koosviibimisi mõnesuguseid, kuhu mitmesuguste võtetega katsume tuua lõbusat meeleolu, hädad tuju. Harva see siiski täiel määral õnnestub. „Oli päris kena õhtu“, ütleme paremal juhul ja läheme oma argipäevase rühkimise päevakorras edasi.

Kuid teinekord see õnnestub aimamata. Tunneme end äkki viibivat kõrgepinge õhkkonnas, tunneme kuis meid miski haarab, kuidas hinges midagi kaasa heliseb. Vaevalt tahaksime siis lahkumisel ütelda: „Oli päris kena“! See oleks nagu selle õhtu alandamine. Kuid midagi ütlemata tunneme, et niisugune koosviibimine meisse kõrgeväärtusliku naudingutunde jätab, mida mälestusis suudame elustada clulõpuni...

Ühe niisuguse õnnestunud õhtu osalised olid ÜENÜ Vana-Otepää noorsoolased 24. oktoobril, oma 5. aastapäeval. Sattusid hoogu muidu vaiksed, nagu üteldi, noorsoolasedki ning tipu pani sõnavõttudele kohalik konstaaabel, kes palus, kuigi ta koosviibimisele ilmunud mundris, temale mitte vaadata kui korrapidajale ametisikule, vaid kui sellele, kes tulnud siia nautima ja vaimselt kaasa elama.

Kuid õieti andis koosviibimisele tema kõrgeväärtuslikkuse hallipäine Gustav Vullff, Vana-Otepää osakonna vanim liige ja Eesti vanim, 1. novembrist pensionile läinud vallasekretär. Tunneme teda kogu Eestis. Pääle ametliku nime on tal ju veel kirjani kunimi G. Ois.

See pole enam vallasekretär, kes kõneleb, kuidas ta vallavanemale päale käinud, et siia vallamaja pööningule valla kulul tehtaks rahva koosolekute ruum, mis küll praegu soovida jättev, kuid tol ajal kui Otepää veel oli küla, täitnud ka seltsimaja ülesandeid. Ja see pole enam ametlik vallasekretär,

jooksul, mis tal võimaldaks juba järgmine kord väikest säästmist oma varanduse pandist vabastamiseks, jääb ta oma otsuse juure. Ta saab oma raha vastu ootusi päris puiklema tult ja täies summas otsekohe kätte.

Perekond on nüüd suvitamast tagasi. Tuntakse veidi muret panditud väärisesemete ja kasukate pärast, kuna saabuva talvega tekib vajadus nende järgi, ometi antakse järgi Peetri tungivale nõudele kannatada veel paar kuud, kuni ta on sooritand mõne operatsiooni omal käel. Muidu võiks summa kahaneda liiga väikeseks ega võimaldaks korralikku äri. Peeter on nüüd mees täielikult omal kohal — see, kellena ema ja naine teda ammugi igatsevad näha. Kuigi ta pole loomult uhke ega juhm, tunneb ta ometi märgatavat lõbu, kui teda imetletakse pooljumalana ja kõikvõim-

sana. Isa kabinet on nüüd tema päriskodu, ja kuigi mööbel panditud, tunneb ta ennast sellega koos imehästi, sest ta teab, et võib selle vabastada igal ajal. Nüüd ta otsib uusi teid ja mitmekesisemaid võimalusi juba tulevikuks ette, kuhu kõik paigutada raha, mis aina kasvab koleda kiirusega.

Esimene tehing omal käel õnnestub hiilgavalt. Teenistus on märgatavalt suurem kui osanikuna tegutsedes. See on veelkordseks kinnituseks, et kaaslane ei olnud mitte päris aus. Pealegi pole kogu tegevus koguni nii keeruline, kui see näib pealtvaatajale. Ainult tubli hulk salapärasust ja võibolla ebaseaduslikkustki on asja ümber. Aga Peetrit see esialgu ei tohi kohutada, tal on vaja veel mõndagi koguda, et kord võiks alata kustki rahulikult ja vähemhüdahtlikult. Juba otsustab ta

kes ütleb nüüd tundvat ülimat hääd-meelt, et Vana-Otepää noorsoolased seda ruumi praegugi võivad kasutada oma koduna. Märkame siin sõnavõtus endist ärkamisaegset kultuurtegelast, kes praegugi jäänud soojaks rahva üritusile.

Ja siis me kuuleme kuidas üle 50 aasta tagasi Tartu seminaris, venestuse kantsis, üks õpilasist, Karl Ramm, loonud viisi ja tema G. Õis sõnad sellele viisile. Nii tekkinud „Õrn ööpik, kuhu tõttad sa!“, mida varsti lauldud kogu Eestis. Ning seoses selle lauluga on vanameistril palju jutustada.

Nii käinud üks ta tolleaegseid kolleegide, külakoolmeistreid, Riidajas oma kooriga mõisahärrale sünnipäeval laulmas, nagu see hää vahekorra alalhoidmiseks olnud moes. Kõiki laule ju lauldud, kui õige laulaksime muu hulgas ka „Õrna ööpikut“. Sel väga kena viis ja vaevalt härra nüüd sõnu taipab, mõelnud koolmeistri härra. Lauldudki esimene salm, kuid vaevalt jõutud teise salmi sõnadeni: „Ei mõisa aias hõisata, ei laulda või mu rind“, kui härra tõusnud ja käratanud: „Aitab! Minge ära!“

Ja siis ta jutustab kuidas ta laule ilmunud Olevikus, Sakalas, Eesti Postimehes, Oma Maas, Meelejahutajas. Polla neid kunagi kogunud ega polla ka enam nii häid viisiloojaid olnud, sest Ramm läinud Venemaale. Ainult

ühele teisele laulule tehtud ka veel viis ja sedagi lauldud õige palju, kuid laul ja noot olevat läinud kaotsi. Olnud üks leina või sügise laul: „Tuul on pärnalt lehkvad lehed puistand maha surma kuul!“... Midagi selle taolist.

Nii lahkub töölt töömees, kes 7 aastat olnud Puhjas õpetaja, kust lahkunud inspektori kiusamisel, olles 2 aastat Amblas koduõpetaja ja nüüd 43 aastat Vana-Otepää vallasekretär. Siis 52 aastat seltskondlikku tööd, kuid veelgi ei tahaks kuidagi lahkuda siit, kuhu asutanud aiad, vallamaja, karskusseltsi, esimese ühispanga, kasvatanud ja koolitanud lapsi...

Ning siis lõpuks laulame: „Õrn, ööbik, kuhu tõttad sa?“ Laulame, kuid hoopis teisiti kui harilikult. Ja kui siis jõuame kohani, kus kõneldakse koidust ida taevas ning sellest, kuidas „uuel ilul särama, lööb eesti oma muld“, siis tunneme, et meiegi midagi läbi elame, nagu laulik neid sõnu kirjutades. „Need on prohvetlikud sõnad“ ütleme poeedile. „Võib olla“, vastab ta vaikselt ning sisemine hinge tuli nagu punuks pärga ta hallpea ümber.

Riigihoidja poolt on sellele Vana-Otepää tegelasele ta teenete eest omavalitsuse- ja kultuuraladel annetatud valgerist.

Eesti noorus näeb temas eesti tuseduse ja visaduse eeskuju ja saadab talle sojemaids tervitusi.

A. Meikop.

varuda väikest reservi ja vabastada varandusi pandist, kui saabub imelik pakkumine. Laev kalli ja kardetava laadungiga peab tegema pika reisi, aga kasu oleks kohutav. Korruga oleks saavutatud see, mida muidu peaks teenima mitmel puhul katsetades. Peetrit hirmutab veidi see, et tehingut soovitab talle ta endine kaaslane, aga julgustab taas ränk teenistusvõimalus ning asjaosaliste jutt, et endine kaaslane pole jülenud ettevõtet ise sooritada. Ja läheb jälle käiku kogu kapital — seekord kindlasti viimast korda, kuna see nüüd tõenäoliselt kasvab niivõrd, et tast piisab nii äriks kui mitmekski muuks vajalikuks.

Päevpäevalt saabuvad rahustavad teated. Mida lähemale sihtsadamale jõuab laev, seda kaugemale areneb kindel eluplaan Peetri peas. Juba ta otsustab osta maja. Mitte enam selle,

kus elatakse veel praegu ja mis kuulus kord isale. Selleni ei küüniks veel hästi Peetri kapitaliülejäak. Aga kena väieks üksikelamu linna servas, päris luksusliku residentsi seesuguse muinasjutuärimehe jaoks, nagu ta ennast nüüd tunneb. Kaup peremhega on juba koos.

Ja ema ning naise näod on õnnelikumad, kui Peeter neid kunagi veel lootis näha. Ometi kord on ta täitnud nende lootused.

Siis saabub teade laeva hukkumisest.

On tegemist mingi plahvatusega laeva sise-muses, mille tõttu lendas õhku ja vajus siis põhja kogu laadung, kõik merimehed ja kapten, peale ühe, kelle päästis juhuslikult läheduses olev laev.

Peeter on saanud liiga tugeva hoobi. Otse imestust äratav, kuidas ta suudab ennast hoida

Meie rahvaluule varasalved

Nõnda kui last, kes vanemaid ei oska auustada, ülekäte loomaks tuleb arvata, niisama laituse väärt on igaüks rahva sugu, kes oma ennemuistese põlve mälestust kinni ei oska pidada.

J. HURT, 27. VIII. 1862. a.

Oktoobrikuu 30. päeval pühitses Eesti Rahvaluule Arhiiv (ERA) Tartus oma 10-aastase tegevuse tähtpäeva. Ei olnud päeval küll tavalise kombe kohaselt tseremoniaalset juubelaktust, vaid kõik sündis hoopis koduselt. ERA oli seks puhuks Tartusse kutsunud 16 parimat rahvaluulekogujat. Need kaastöölised 13—70 a. vanuses koos ERA juhtivate tegelastega külastasid kahepäevasel koosviibimisel Tartu mineviku varaaitu ja ühisel koosviibimisel sama laua ümber, kus kord alla kirjutati Eesti-Vene rahuleping, kõnelesid oma töömuredest ja omandasid vastastikku uusi kogemusi uueks tööks. Vaatamata kutsele ja aastatele, milliseid keegi kandis, võis tunda ja märgata omavahelises seltskonnas nii suurt ja südamlikku sõprustunnet, kui seda üldse ette kujutada võimalik. Ja nagu kinnitas ERA juhataja dr. O. Loorits, olevat seesugune rahvaluulekogujate kokkutulemine mitte üksnes meil, vaid kogu maailmas esmakordne ja ainulaadne.

Kui ERA 1927. a. sügisel asutati, siis lei-

perekonna ees. Ta ei reeda end hüvastijätul pojakesegagi, kui ta lubab minna oma tavaliseks saand purjesõidule. Hilisõhtul ta sõidab merele sama paadiga, mis teind juba mõnegi saatusliku reisi.

Järgneval päeval saabub korterisse, kus olakse ärevil Peetri kauase äraoleku üle, teade, mis seks korraks hajutab mured. See on lühikene telegramm isalt, kes, lisades tšeki suurele summale, palub perekonda endale järgneda üle ookeani, kus ta vahepeal on alustanud pisukest äri.

Ja kui saabuvad kõik teisedki teated, — laeva hukkimisest ajalehtede kaudu ja Peetri paadisõidust, millelt ta pole naasnud, püsib naiste ärevates südames ometi lootusesädemekene, et Peeter, kes toimis kõigis nii sarnaselt isale, ei võinud ometi oma viimsetki käiku sooritada teise eesmärgiga.

Aga asjatult jäädakse lootma, et kunagi saabuks järgikutse ka Peetrilt.

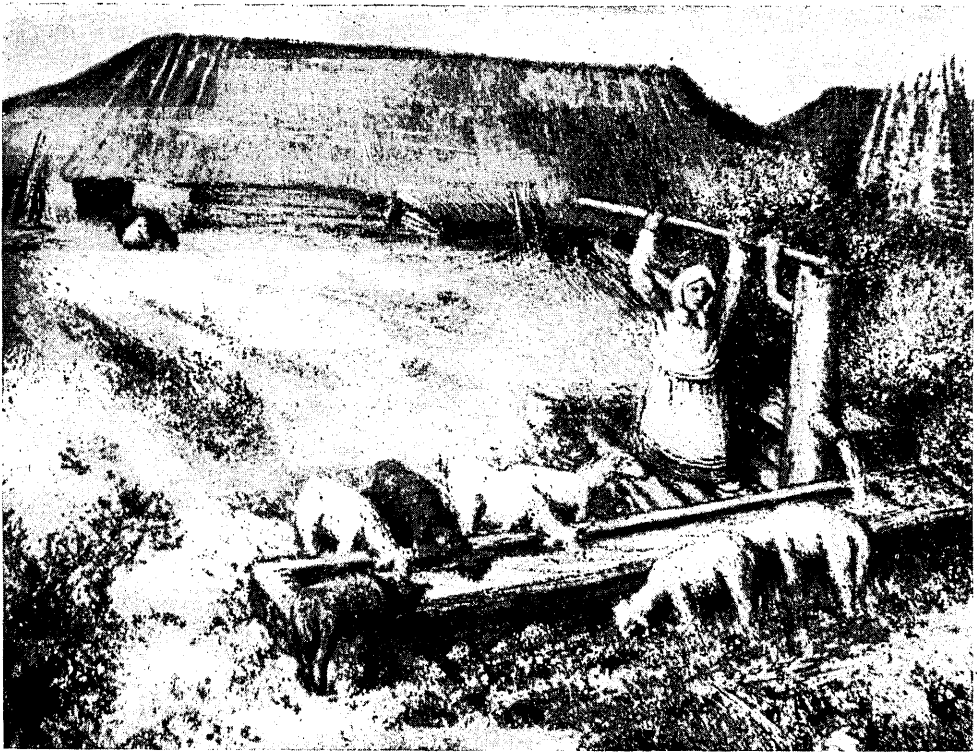
dus umbes 250 000 lhk. folkloristlikke käsikirju, mis kõigi eelmiste aastakümnete jooksul kogutud. Need käsikirjad seisid laiali ja isegi korraldamata, kuna kõige suurem ja ühtlasi ka väärtuslikum kogu — meie vanavarakuninga Jakob Hurda oma — oli hoopis võõrsil, Soome Kirjanduse Seltsis hoiul. Arhiivi kõige esimeseks ülesandeks oli koondata laokilolevad kogud, teiseks ülesandeks koostada neile üksikasjalikud sisu-, kohta-, autori- jne registrid. Selle kõrval alustas arhiiv kohe kavakindlat ja nõudlikku järelkorjandust oma ametnike ja stipendiaatide, üliõpilaste, koolide ja kaastööliste kaudu, kellele võrku on püütud organiseerida ülemaaliselt. Nüüd, kümme aastat hiljem, leidub arhiivis käsikirju juba üle poole miljoni lehekülje.

Kihelkondade ja linnade viisi sammuvad kogutud punktide hulga poolest esikohal Tartu linn 39.368 punktiga, Tallinn 25.650 punktiga, Saarde kihelkond Pärnumaal 22.185 ja Halleliste 21.570 punktiga. Üle 20.000 punkti on kogutud veel ka Viljandimaalt Tarvastu ja Viljandi valdadest. Kõige vähem on kogutud Kirblast Läänemaalt (266 punkti), Anna valdast Järvamaalt (426 punkti), Harju-Madiselt 580, Nissist 744 ja Lihulast 900, kuna mujalt igalt poolt on kogutud üle 1000 punkti. Arhiivi edukat tööd on pidurdanud krediidi vähesus.

Tulevikus kavatakse Hurda eeskujul välja andma hakata vanu rahvalaule. Nii juba tuleval aastal ilmub „Vana Kannel III“ Kuusalu kihelkonna rahvalauludega H. Tampere toimetusel. See tulevat palju täielikum kui eelmised. Peale Kuusalu kihelkonna on kavas Karksi, Muhu ja väärtusliku laulumaa, Kolga-Jaani täiendatud väljaanne. Aga mitte ainult rahvalaule, vaid ka muid alasid, nagu rahvajutte, vanu kombeid jne tahetakse järkhaaval trükkis avaldada.

ERA kaastöölistest, kes kuuluvad ÜENU ridadesse, olid seekord Tartus Joh. Raidla — Kolga-Jaanist, Ernst Tammsoo — Vändrast ja Anton Tekko — Vändrast.

Kuna meie rahvusliku elu areng on orgaaniliselt seotud lüli lülit minevikuga, siis on täiesti õige ja tervitatav viimasel ajal ilmnenev huvi suurenemine meie mineviku kultuurloomingu vastu ja selle eri lülide uuesti elustamise ja rakendamise püüd. Iga hoolas koguja võib oma kodukohale teha suurt au, sest kõik kogutud rahvaluule läheb peale selle ka rahvusvaheliste teadlaste uurida. Kriipsutan seda eriti alla üenülasperele, sest see tööpõld ootab just noori igast maanurgast.

J. VOERAHANSU

„Õuel“ (Õli)

TEADUS & TEHNIKA

ALEXIS CARREL

INIMORGANISM

Toome siinkohal „Eesti Nooruse“ lugejatele teadusliku lektüürina maailmakuulsu teadlase Alexis Carrel'i kokkuvõtlikke mõtteid inimorganismi üle raamatust „Tundmatu inimene“. Teadlase seisukohad on huvitavad sellepoolselt, et inimest kusagil ei nähta killustatuna üksikute looduse ja rakendusteaduste ja teadlaste kitsama analüüsi vaatevinklist. Analüüsi valitseb süntees ja Carrel näeb igal sammul *Inimorganismi* toiminguis kõiksust, terviklust.

A. MEIKOP.

Inimolevused koosnevad kehast ja vaimust. Vaimuga loome kirikuid, mälestussambaid, teatreid, koole, sanatooriume, laboratooriume, tehaseid. Kehaliselt sõltume loodusest ja ümb-
rusest. Vaim vabastab. Oleme enda olemas-
olust teadlikud. Tunneme end õnnelikena või
õnnetuina.

Võime siis jälgida inimest seesmiselt ja
väljastpoolt. Seesmiselt, oma mina kaudu jäl-
gides, märkame ainult oma mõtteid, soove,
püüdeid. Väljastpoolt märkame ainult keha
või kehasid. Nii on inimesi hakatud pidama
olevusteks, kes koosnevad kehast ja hingest.
Siiski pole keegi näinud kehata hinge ega
hingeta elavat keha.

Näeme ainult keha välist pinda. Tajume
kuidagi ähmaset ka siseorganite olemasolu,
kuid selle seesmise masinavärgi juhtimine toi-
mub täiesti meile tundmatult ja teadmatult.

Teame sellest ainult anatoomia ja füsioloogia
kaudu, kuid kunagi pole ühelgi ajuuurijalgi
õnnestunud jälgida inimest tema füüsiliste ja
vaimsete toimingute tervikus.

*

Inimese kehasuurusel on ainult kõrvaline
tähtendus. Teame, et suurtel inimestel lihase-
tegevus, erksus ja ainevahetus on veidi aeg-
lasem. Teame, et kehakogus on päritav ning
et igas inimtõus on suuri ja väikseid. Teatud
määral võime mõjutada kehakasvu lühenemist
või pikenedmist, kuid sellest kunstlikust mõju-
tamisest on vähe kasu: inimese erksus, julgus
ja vastupidavus ei suurene keha pikenedmisega.
Andekad inimesed pole pikad. Mussolini on
keskmine ja Napoleon oli kasvult väike.

*

Iga ajajärk surub inimesile oma ilme. Mär-
kame praegu uue inimtüübi kujunemist, keda
mõjutab sport ja tänapäeva leidused. Need
muutused on eritõugude juures erilaadsed.
Ladina mais märkame nahavärvi valgenevat,
köhtu suurenevat, jalgu peenenevat, pääl-
luud ümmarduvat, kudesid lõdvenevat, näojooni
tõmbenevat; Anglosaksi mais kohtame õlgade
laienemist, puusade kitsenemist, linnukujulist

päälud. Meie eluviisid ja võib olla mõttekääkki mõjutavad välimust. Meie kehailu oleneb lihaste ja luustiku tasakaalukast arengust. Täielikkuse see saavutas Periklese ajal, mille Pheidias ja teised kujurid jäädvustasid oma loomingus. Näoilme määravad lihased, mis liiguvad nahaaluses rasvakihis. Noore inimese ilu tuleb ta loomulikust jõudude tasakaalust. Meie teadmata muutub näoilme aastatega ikka enam meie siseilma peegeldajaks. Vanema inimese näoilu — mida tegelikult kohtame harva — oleneb ta hingelisest rahust ja meelelaadist.

Meie keha kattev nahk on vee- ja gaasikindel. Ta on niiske, tundlik, veniv, vastupidav ja koosneb katusekivitaolisist rakukihtidest, millised alatas uenduavad. Ta kannatab külma ja sooja, niiskust ja kuiva, valgust ja tuult. Ta ei luba elavatel pisilastel tungida meie organismi.

Nahapind on väga tundlik. Selle all on ääretult palju väikseid vastuvõtuaparaate, mis reageerivad välisilma mõjudele. Nende kaudu eraldame puudutusi, valu, külma, sooja, lõhnu, maitset, helisid, värve. Nende eriomadusist oleneb meie maailmakõiksus. Kui meie silmad võiksid reageerida ka pikalainelistele infrapunastele kiirtele, näeksime maailma hoopis teistsugusena. Kõik esemed muudaksid oma värvi aastaaegade järele temperatuurist olenevalt. Kuumal suvepäeval näeksime teisi inimesi uduselt, suuremalt. Talvel selgemalt kuid nende suid ja sõõrmeid piiraks punane udu.

Kuid need on harvad nähted: loodusseaduste järgi on nahk ja selle all leiduv närvikava värvavaks, mille kaudu füüsiline ja psüühiline kõiksus pääseb meie olemusse.

Inimene on suur ime. Tema sisemus ei vasta klassilise anatoomia kujutlusile. See teadus on inimesest teinud mingisuguse kunstliku ja ebatõelise standardpildi. Elavat olevust ei saa jälgida uurides laipa. Laiba kudedes pole verd ega elulist tegevust. Laip on ainult asukoht, tühi maja, kust peremees kadund. Vere ja rakukeste elutegevuse jälgimiseks aga ei aita neist abinõudest ja vahenditest, mida praegune anatoomia ja histoloogia käsitsevad.

Suurim ime inimeses on rakk, milline usumatust väiksusest hoolimata nii tegevuselt kui koosseisult on väga keeruline organ, millel on oma siseelu, omad tõrjevahendid, tõulised omadused, soo kandjad, toiteaparadid ja mitmesugust sisemist tegevust arendavad vahendid ja abilised. Üldiselt aga oleneb iga rakukene väga suurel määral teda ümbritsevast vedelikust, millega ta moodustab ühise terviku. Rakukesi on võimalik tänapäeval filmida ja suurendada inimesest suuremaks. Märkame neis peituvat ootamatuid jõude ja hämmastavaid omadusi, millised ilmnevad vigastuste, haiguste või füüsilis-keemiliste muutuste puhul. Nii kujult kui ka tegevuselt märkame neis suuri tõulisi erinevusi. Ühed neist on enam-vähem paigalpäisiva, teised nomaadi ilmega. Nende mitmesugune kuju oleneb nende liitumiskommetest, liikumise kiirusest, ühiskondlikust korraldusest, kasvutõrjusest, koosseisust, eristusest, toitmisviisidest. Kõik need liigid moodustavad omaette ühiskonnad, kus valitsevad omad seadused. Kuid neis on ka

senitundmatuid varujõude, millised ilmnevad ainult hädakorraldel, taotelles eriülesandeid. Inimene on nii siis suurte elu-ühiskondade liikuv koondis. Selle ühiskonna omavahelise koostöö ja kooskõla eest hoolitsevad veri ja närvikava, mille abil kõik need rakuühiskonnad suureks tervikuks liituvad.

Ka verivedelik pole see, mida keemikud selle arvavad olevat. Veri on eriomadustega liikuv kude, milline teeb hämmastamapanevalt suurt tööd. Tal on kiirelt voolava jõe omadusi, milline ehituskohale kannab ehitusmaterjale ja õnnetuskohtadest viib risu ja rämps. Siin liigub keemilisi aineid, mida rakukesed vajavad oma töös. Siin liigub 25—30 miljardi punast liblet, millised siiski pole elavad rakud, vaid õigem usumatult väikesed verepunaga täidetud kotikesed. 50 miljardit valgeid liblesid on selle vastu elavad organismid. Neil on korrapidaja kaitseväge ülesanne. Nad liiguvad kõikjal, kus neid vajatakse, kas välisvaenlaste, pisilaste, hävitamiseks või mõne haava parandamiseks. Haava kohale asuvad suuremad libled, kes ise venides ja sideaineks ning siderihmadeks muutudes teisi rakukesi sunnivad kasvama ja endist olukorda kujundama. Seda rakukeste tegevust ja koordineerimist meie ei suuda veel seletada ta kõiksuses.

*

Suur tähtsus on keemilisel ainevahetusel. On see korratu, känguvad ka organismi eriosad ja surevad lõpuks hoopis. Ainevahetus on inimesele ta energia allikas. See on lastel hoogsam, täiskasvanuil aeglasem. Eriti palju energiat ja kiiret ainevahetust vajavad ajud, maks ja sisenäärmed. Kehaline töö tavaliselt suurendab ainevahetust, vaimne töö aga, õudne küll, mitte. Selle energiatarvidus on nii väike, et seda võimata mõõta praeguste tehniliste abinõudega. On enesest hämmastamapanev tõsiasi, et inimõde, mis muudab maa-keru kuju, ehitab ja hävitab kultuure ja avastab avarusi, võib toimida tarvitsemata energiat isegi selle võrra, et seda võiks mõõta. Jõulisemgi ajupingutus mõjutab ainevahetust võrdlematult vähem kui vastavate lihaste kokkutõmbumine mõnegrammilist raskust tõstes. Cäsari võimupüüded, Newtoni mõtiskelu, Bethoveni inspiratsioon ja Pasteuri avastused pole põhjustanud nende suurmeeste ainevahetuses niigi palju muutusi kui mõne pisilase ärritus.

Ainevahetus inimese juures on püsiv. Mõnede loomade juures see langeb, suigutades neid talveunne, mõnede juures katkeb elu koguni ehk jääb n. n. varjatud olekusse. Tegelikus elus poleks paha kui külmades maades ka lehmad ja lambad saaksime talveunne. Inimese juures see võimalus muidugi mõjukuks suuresti eluea pikkusele, taudide tõrjele jne. Peame imetlema meie kehaehituse suurt kokkuhoiu printsiipi, mis eriti ilmneb vereringvoolu aparadi imetletavast ehitusest. Ainevahetuse tõttu vabanevad kehas jättaained. Nende kõrvaldamiseks ja uute toitainete kohaletoomiseks vajame kõigest 6—7 liitrit verd. Kui aga meie keha organismi kudesid tahaksime toita kehast isoleerituna, mis teatud määral on võimalik, vajaksime selleks 200 000 liitrit verd.

Inimene on sõna tõsises mõttes valmistatud maamullast. Tema psühho-füüsilise energia laad sõltub suuresti selle maa geoloogilisest omapärast, kus ta elab ning milliseid loomi ja taimi ta oma toitmiseks tarvitab. Inimese kehaehitus ja energia sõltub ka sellest, milliseid liha- ja taimetoite ta valib. Juhtivad isikud, võitlejad, käskijad, vallutajad on ikka kasutanud teisi toitaineid, eeskätt liha ja kangemaid jooke, kui alluvad, nõrgad, rahulised isikud ja orjad, kes peamiselt lepivad piima-, taime- ja viljatoitudega. Meie võimed ja saatus sõltuvad teatud määral nende keemiliste ainete omapärast, millistest meie rakud ja koed koosnevad.

*

Meie iga toiming näib väliselt vägagi lihtne, kuid koosneb keerulisist üksikosist, lihaste, närvikava, käte, silmade, kõrvade ja lugematute rakukeste ühistööst. Miski ei näi lihtsam ja ühesugusem kui avar merevesi, kuid kui veepisarat näeme miljon korda suurendatuna, siis see lihtsus ja sarnasus hajub. Pisar muutub erisuurustega ja erikujuliste pisilastega maailmaks, kus igaüks liigub oma moodi ja endale sobiva kiirusega. Ka inimese juures on sarnasusi ja erinevusi seal, kus meie neid ei oota. Koed on ehituslikult vägagi eriilmelised. Maks, põrn, süda, neerud on omaette rakukeste ühiskonnad ja anatoomide arvates on igal ainult oma heterogeenne (teisega mitte sarnane) tegevus. See pole siiski nii. Luustik, näiteks, pole ainult keha kandepost, vaid võtab osa ka verering-

voolu-, hingamise- ja toitmise ülesannetest. Just luuüdis valmivad punased ja valged verelibled. Maks valmistab sappi, kuid hävitab ka mürke, pisilasi, kogub glükooni tagavara, korraldab suhkruvahetust ja toodab hepariini. Nii võtab iga organ osa kogu keha tegevusest. Anatoomile heterogeenne keha on siiski füsioloogiliselt homogeenne (ühete kuuluv).

*

Inimest võrreldakse vahest keerulise masinaga. See pole siiski täiesti õige. Masin on liidetud kokku eri osadest, inimene on kujunenud ainult ühest rakukesest. Kui meie masinast mõne osa eraldame, lakkab see töötamast. Kui inimesest üks neer kõrvaldatakse, kasvab teine suuremaks ja võtab omale ka esimese ülesanded. Masina osad ei tea oma ülesannet, kuid inimkehast eraldatud valged verelibled hävitavad edasi pisilasi, kuigi neil katseklaasis ei tarvitse enam kaitsta inimest. Kui sobivasse vedelikku asetame verepisara ja mõned punased verelibled raskusejõul sellest kipuvad erinema, moodustades väikese ojakese, siis kujuneb sellele ojakesele kohe kaldapiir. Veres leiduv rihmaine kujundab kohe torukese nii kui sooned kunagi ja valged verelibled kujundavad siia lainetava kudede võrgu nii et verevoolus näib peenena juussoonena, mille pinda kaitseb venivate rakukeste kiht. Nii hoolitsevad rakukesed ise vereringvoolu võimaluse eest kuigi süda ja sooned puuduvad ja puudub ka kudede toitmise ülesanne.

*

F. KOPPEL

„Maastik“

Inimene on erilistelt vastupidav. Ta kohandub iga ilmastikuga, ületab nälja, väsimuse, pingutuse, liigse tööd. Ta on vastupidavam kõikidest loomadest ja valge rass, tsivilisatsiooni looja, vastupidavam teistest rassidest. Valgete rasside edu Euroopas ja Ameerikas on nende närvikava täiuslikkusest. See on alati teovalmis ja erk, kuid alati valmis ka distsipliinile ja korrale. Meie ei tea veel millest on meie aju vastupidavus. Oleneb see rakukeste erilaadist, keemilisest aineist, mida nad valmistavad või kogu organismi suurepärastest koostööst. Need on päritud omadused, kuid meie võime neid ka kaotada. Ajalugu näitab, et niisugused katastroofid on võimalikud, kuigi ta küllaldaselt ei selgita nende põhjust. Üks on selge: vaimne jõud ja närvid vastupidavus on arvatult tähtsamad lihaste jõust.

*

Terve keha elab hääletult. Meie ei kuule ega tunne ta toiminguid. Meid valdab rahulolu, hää tunne. Valu on hädamärk. Mõned inimesed pole terved, kuid nad pole ka haiged. Võib olla on mõnes koos puudusi, mõnes näärme või limanaha eristused vähesed või liiga rikkalikud, närvid liiga hõlpsasti ärritatavad, kehaosade tegevus ei sobi ajas ja ruumis, ehk jälle koed ei suuda täita oma kaitseülesandeid nagu vaja. Need inimesed tunnevad, et miski segab ja tülitab neid. Isik, kes kord oleks võimeline leiutama inimorganite ja kudede täielikule kooskõlale sundimise vahendit, saaks Pasteurist suuremaks inimsoo häätigijaks, sest ta annaks inimkonnale kinkidest kallima — võime olla õnnelik.

Organismi nõrgenemine võib juhtuda mitmesuguseist põhjustest. On teada, et kudede laad väheneb nii toidu vähesusest kui ka liigsöömisest. Keha nõrgendavad laisklemine, hooletu elu, pummeldamised, süüfilis. Rikkus on organismile sama kahjulik kui teadmatus ja vaesuski. Haritlased nõrgenevad troopilises mais, kuid töötavad ja loovad paremini jahe dates ja külmades maades. Neile on vajalik eluviis, mis neile tooks võitlust, vaimset ja kehalist pingutust, füsioloogilist ja moraalselt kõva korda ning juhuslikku puudustki. Niisugused olusuhetd sunnivad organismi võitma väsimust, pettumust ja raskusi. Need kaitsevad inimest haiguste, eriti aga närvihaiguste eest. Nad sunnivad inimest vallutama välismaailma.

*

Haigus on mingi tegevushäire meie organismis. On kõhu-, südame-, närvihaigusi. Kuid haiguseski säilitab organismi tervikluse. Ta on oma üldsuses haige ega piirdu ühe teatud organiga. Ainult see arst, kes tunneb inimest tema kõiksuses, on võimeline arstima haiget inimest.

Haigusi on kaht suurt liiki: nakkavad ja degeneratiivsed. Esimesi põhjustavad meie organismi tunginud pisilased, kes uskumatult väikseina on võimelised tungima ka rakkude sisemusse. Eriti meeldivad neile närvid, näärmed ja lihased. Nad hävitavad kudesid ja segavad nende tegevust. Nad põhjustavad lastehalvatusi, peaju põletikke, grippi, nohu, röugeid ja muid haigusi ja võib olla vähahaigusegi. Nad võivad meie rahulikud rakud muuta kiskjateks, kes ise hävitavad lihased ja elu. Paljud neist on meile tundmatud. Keegi pole neid kuski ega kunagi näinud, näeme ainult nende hävitustööd.

Degeneratiivsed haigused on sageli nakkushaiguste järelnähted, nagu paljud südame- ja neeruhaigused. Võib-olla on organismis ka vitamiinide, raua, lubja jt. ainete puudus, nii et koed ei saa neid ehitusmaterjale, mida nad vajavad, mille tõttu kaotavad vastupanu võime või hakkavad tootma ise mürke. Sija kuuluvad paljud haigused, millede vastu kogu maailma arstid võitlevad seni asjatult, nagu vähk, vaimuhaigused jne.

Tänapäeval on inimkonna tervisline seisukord üldiselt suuresti paranenud. Tuberkuloos, paljud lastehaigused on võidetavad ja nakkushaigused vähenevad endisajaga võrreldes hämmastavalt kiirelt. Kui 1900. aastal inimese keskmiseks eaks arvasime 49 aastat, siis nüüd see on 60.

Siiski pole haigusprobleemid veel sugugi võidetud. Nüüdisaegne inimene on õrnem endisest. Haigused tänapäeval on ühiskonnale raskeks majanduslikuks koozmaks.

Arstiteadus pole võimeline olnud suuresti vähendama inimeste kannatusi. Nakkushaigused on küll vähenenud, kuid selle eest pikaajalisemad ja kroonilised südame, neeru-, veresoonte lubjanemise-, närvihaigused, vähk jne. on kasvamas. Haigusi pole veel võidetud: need on ainult ilmelt muutunud.

Näib, et meie organism on muutunud vastuvõtlikumaks degeneratiivhaigusile. Võib-olla on kord hää toiluse juures muutunud laisemaks, nõrgemaks. Võib-olla on tänapäeva inimese elukombed korratumad, närvi pingutus suurem. Võib-olla puudub meie tänapäeva toitaines midagi meie vajalikku. Võib-olla pole kunstlike väetusainetega rammutatud viljal enam endist toiduväärtust. Meie uurimused siin on kõik veel pinnapealsed, puudulikud ja lühiaegsed. Tervishoiuteadlased on meid jätnud kaitseta kultuuriga kaasatunud degeneratiivhaiguste vastu.

Kuid enne kui süveneme nende erinähte omadussisse, katsume süveneda meie vaimsete toimingute omapärase. Nii tervise kui haiguse olukorras on meie organism ja taju — nii erinevad kui nad ongi — lahutatamad.

H U U M O R

A. P. TŠEHHOV

Mõjuvad abinõud

Väikene maakonna-linnakene, mida kohaliku vanglatüema väljendusel ei leia maakaardilt isegi teleskoobiga, puhkab keskpäevse päikese lõõmas. Vaikus ja rahu. Linnavalitsusest kaubamajade suunas liigub aeglaselt tervishoidlik komisjon, mis koosneb linnaarstist, politseiülemast, kahest linnavolinikust ja ühest kaubanduse esindajast. Taga sammuvad aupaklikult linnavahid...

Komisjoni teekond, nagu teekond põrgu, on ülepuistatud hääde kavatsustega.

Komisjoni liikmed lähevad ja vehivad kätega, targutavad mustusest, haisust, mõjuvatest abinõudest viimaste vastu ja muust koolleraasjandusest. Jutud on niivõrd targad, et kõige ees sammuv politseiülem äkki satub vaimustusse ja ütleb, pöörates ümber:

— Vaata, sedasi meil tuleks, härrad, tihe mini kokku tulla ja arutleda! On mõnus ja tunned ennast olevat seltskonnas. Jumala eest, õigus!

— Kelle juurest algaksime? pöördub kaubanduse esindaja arsti poole, timuka toonil, kes valib enesele ohvrit.

— Kas me ei algaks Ošeinikovi juurest? Esiteks, ta on kehm ja teiseks, oleks aeg juba ammu teda tõsiselt pihku võtta. Äsja tuuakse mulle tema juurest tatrangu, kuid seal, vabandage, on roti-mustus... Naine isegi keeldus söömast!

— Mis seal pikka arutada, kui alustada Ošeinikovi juurest, siis Ošeinikovi juurest — ütleb arst ükskõikselt.

Komisjon astub „A. M. Ošeinikovi tee, suhkru, kohvi ja teiste koloniaalkaupade kauplusesse” ja jalamaid, ilma pikema jututa, alustab revisjoni.

— Mjah... ütleb arst, vaadeldes ilusasti kokkuseatud püramiide Kaasani seebist. — Vaata, missuguseid Paabeli torne ta enesele seebist on ehitanud! Leidlikkus, arvad! E... e... e! Mida see siis peab tähendama? Vaadake, härrased! Demjan Gavrilõtš lubab enesele leiba ja seepi ühe ja sama noaga lõigata.

— Sellest ei jää keegi koollerasse, Anikita Nikolai'tš! vastab poeomanik auväärsest.

— Seda küll, kuid on vastik! Ostan ju minagi sinu poest oma leiva.

— Kes on kõrgemat sorti, nende jaoks

hoiame eri noa. Olge rahulikud... Mis te n'd...

Politseiülem pilgutab oma lühinägelisi silmi singi suunas, kraabib seda kaua küünega, puudutab ninaotsaga, siis, plaksutades singi pihta sõrmedega, küsib:

— Aga kas see sul, ei ole äkki strihniiniga?

— Mis te n'd... Olge ikka... Kuidas võib!

Politseiülemal hakkab piinlik, ta eemaldub singist ja pilutab silmi Armolov ja Ko hinna kirja kohal. Kaubanduse esindaja pistab käe tünni tatrangudega ja tunneb selle all midagi sooja sametpehmet... Ta vaatab sisse ja ta näo üle valgub õrnus.

— Kiisu, kiisu, kiisu! Oh te pisikesed! sosistab ta õrnalt. — Istuvad tangudes ja tõstavad päikesi kõrgemale, õrnutsevad... Kas sa, Demjan Gavrilõtš, ei saaks mulle ühte koju saata!

— Seda võib... Kuid nüüd, härrased, kas te ei sooviks vaadata suupisteid... Heerin-gad, näete, juust... balök, lubage näidata... Balök on kõige värskem, neljapäeval saime... Miška, ulata nuga siia!

Komisjoni liikmed lõikavad tükikese balökki ja enne nuusutades, lasevad heamaitsta.

— Proovin ka ise suupistet... räägib otsekui endamisi poeomanik Demjan Gavrilõtš. — Seal kusagil pidi mul üks pudel vedelema. Enne balökki vähe alla võtta... teine maik hoopis... Miška ulata pudel siia.

Miška, punnitades põski ja pungitades silmi, avab pudeli ja paneb selle kõliseses letile.

— Tühja kõhu peale võtta... räägib politseiülem, otsusvõimetult, kratsides kukalt.

— Muide, kui ainult üks võtta... Ainult tee rutem, Demjan Gavrilõtš, meil pole aega vahtida sinu viina juures!

Veerand tunni pärast komisjoni liikmed, pühkides huuli ja torkides tikkuudega hambaid, sammuvad Goloröbenko kaupluse suunas. Siia, otsekui kiuste, on võimatu sisse saada... Viis tugevat selli punaste, higiste nägudega veeretavad poest välja õlitünni.

— Hoiat paremale!... Sikuta äärest... tõmba, tõmba! Pane laud alla... ah, kurat! Hoidke kõrvale, teie kõrgeausus, muidu pigistame jalad lõmaks!

Tünn jääb ukse vahele peatuma ega nihku paigast... Sellid asuvad talle kallale ja si-
kutavad kõigest jõust, ähkides kui aurukatlad
ja vandudes üle platsi. Pärast selliseid jõupin-
gutusi kui õhk kauasest ähkimisest kaotab
oma esialgse värskuse, tünn viimati liigub ja
millegi pärast, looduseaduste kiuste, veereb
tagasi, et uuesti ukse vahele kinni jääda.
Puhkimine algab otsast peale.

— Ptüi! — sülitab politseiülem. — Lähme
Sibukini juure. Need kuradid puhivad siin
õhtuni. Sibukini poe komisjon leiab olevat
lukustatud.

— Kuid ta oli ju lahti! — imestavad ko-
misjoni liikmed, vaadates üksteise otsa. —
Kui läksime Ošeinikovi juure, Sibukin seisis
lävel ja loputas vaskset teemasinat. — Kus
on kaupmees? pöörduvad nad kerjuse poole,
kes seisab lukustatud poe läheduses.

— Andke armuandi, Kristuse nimel, — si-
sistab kerjus: — vaesele vigasele, mis heldus
lubab, härrad heategijad... teie vanemaile...

Komisjoni liikmed vehivad kätega ja lii-
guvad edasi, väljaarvatud üks linnavolikogu
liikmeist Pliinin. Ta annab kerjusele kopi-
kalise ja otsekui millestki ehmudes, lööb

kiiresti risti ette ja jookseb järele seltskon-
nale.

Umbes kahe tunni pärast komisjon tuleb
tagasi. Komisjoni liikmed on väsinud, tül-
pinud. Nad ei käinud ilmaaegu: üks linna-
vahtidest, astudes võidurõõmsalt, kannab kan-
dikut mädanenud õuntega.

— Nüüd, pärast säärast tööd, poleks üle-
kohus vähe kurku loputada, — räägib politi-
seiülem, piiludes sildi suunas „Renski viina ja
veini kelder“. Vähe vaimu kinnitada.

— Mja, ei segaks. Astume sisse, kui soo-
vite.

Komisjoni liikmed laskuvad keldrisse ja
istuvad ümarguse, kõveraks vajunud jalga-
dega laua ümber. Politseiülem noogutab peaga
leti suunas ja lauale ilmub pudel.

— Kahju, et pole midagi peale hammus-
tada, — ütleb kaubanduse esindaja, juues ja
nägu krimpsutades. — Kui tellida õige kurki
või... muu seas...

Esindaja pöördub linnavahi poole, kes ikka
veel hoiab käes kramplikult kandikut, valib
välja vähem mädanenud õuna ja hammustab
peale.

— Oh, oh... siin on ka vähemmädanenuid!

L. OSKAR

„Uudismaa“

ÜENÜ kaunistab kodu

Pärast suvise spordihooaja lõppu ja enne talvise vaimse töö hooaja algust on ÜENÜ osakondades käesoleval ja eelmisel kuul kõige intensiivsemalt harrastatavaks alaks kujunenud kodukaunistamine. Tingitud ilusast sügisest ja kasutades praegusi istutamismõimalusi, on kõik osakonnad sel alal tegevuses, olgu nad siis vastavaist suurvõistlustest osavõtjad või asja harrastajad väljaspool võistlust.

Loomulikult käib kõige elavam tegevus just kodukaunistamise- ja korrastamise võistlustest osavõtvates osakondades. Palgates instruktori sellel alal tehtava töö suunamiseks ning süvendamiseks on keskjuhatus õnnelikult tabanud asjahuviliste soove. Nagu kõigil muilgi aladel on ka kodukaunistamisel töö hoogustamiseks ja põhjalikumaks teostamiseks parim vahend isiklik kontakt keskuse ja kohtade vahel. Instruktor A. Pardi senised viibimised arvukais osakondades on eranditult kannud viljakaid ja häid tulemusi. Kus ringkirjade ja posti teel saadud juhiste lugemisel oli jõutud väga kahtlevaile seisukohtadele võistlustest osavõtuks, seal on pärast instruktori külastust julgustatult ning võistlustahteliselt asutud töö juure pisemagi kahtluset. Ei saa ju salata, et mõnigi asi teinekord osakonnale raskeid muresid tekitab, peab aga ütleva, et kuski pole märgata hää tahte puudumist nende raskuste ületamiseks. Suurim häda seisneb asjaolus, et mõnes nurgas kodukaunistamise mõte ei ole

laiemale üldsusele sugugi mitte tarviliselt selge. Neli-viis või isegi kümnekond vaimustatud kaasalööjat tunnevad seda ümbruskonna loidust nagu kammitsatena jalus. Loodame asjasse suurt parandust keskjuhatuselt poolt algatatud õpiringide organiseerimisest. Õpingid ei võiks piirduda ainult sisemise ja süvendatud tegevusega asjahuviliste seas, vaid peaksid oma ülesannet kindlasti nägema ka kodukaunistamise mõtte laialdasemas propageerimises ning selle tarviduse selgitamises. Meile on vähe tuhandetest ka väga õigesse kohta ja hästi istutatud puudest, vähe ka sadadest punase katusega majadest, meie noorte ülesanne seisab ennekõike enda sisemise kasvatamises välise ilu tarvidusest arusaamiseks ja käsituse loomises ning omaks tegemises, et see ilu ja kord meie ümber on tähtsaks eelduseks kogu meie kultursele ja majanduslikule arengule.

Nende töökspidamiste omandamiseks on täiesti õige tee alustada konkreetseist, puhtpraktilistest asjaoludest. Ühe lipuvarde ja lillepeenra asetamisega õigesse kohta ümburse suhtes pole me küll iseendast veel midagi erilist saavutanud, kui aga arvestame pisi-asjade kasvavat mõju ja kogu aeg silmas peame, et me ainult neisse piasiasjusse ei takerdu, siis on niisugustelgi tegudel kodukaunistamise peamise mõtte seisukohalt üsna oluline tähtsus.

Nõuannet, mida piasiasjus ja kohalikest oludest tingitud üksikküsimustes on nüüd juba

otsekuu imestab politseiülem. — Anna ka mina valin ühe enesele! Pane see kandik siia... Mis on paremad — me valime välja, puhastame, kuid ülejäänud võid hävitada. Anikita Nikolaitš, valage välja! Vaat sedasi tihemini kokku tulla ja arutleda. Kuid muidu elad selles mahajäetud pesas, ei mingisugust haridust, ei klubi, ei seltskonda — Austraalia ja muud ei ühti!

Valage, härrased! Doktor, soovite õunakesi! Spetsiell teie jaoks puhastasin!

— Teie kõrgeausus, kuhu käsitate kandiku panna? küsib linnavaht politseiülemalt, kes väljub ühes seltskonnaga keldrist.

— Kan-kandik? Missugune kandik? M-

mõistan! Hävitada ühes õuntega... sellepärast, et on nakkav!

— Õunad te lasite head maitseda, teie kõrgeausus!

— Ah nii... väga rõõmustav! Ku-uule... mine minu juure koju ja ütle Maarja Vlasjevna, et ei maksa vihastada... Ma ainult tunnikeseks... Pliinini juure magama... Mõistad? Magama... Morpheuse kaissu. Sprechen Sie deutsch, Ivan Andreitš?

Ja tõstes silmad taeva poole, politseiülem raputab kibestunult peaga, ajab käed laiali ja ütleb:

— Jah, selline on kogu meie elu, mu härrad!

kuu aja jooksul jaganud ÜENÜ kodukaunistamise instruktor. Instruktori aruanded kohatudelt näitavad, et võistlevad osakonnad seni juba õige tuumakaid tulemusi on saavutanud. Kõik läbikäidud osakonnad on instruktoriga päevast kohalviibimist pidanud väheks ja esitanud soove uueks külastuseks. Mitmeti huvitavad on kohapeal ilmnenuid soovid. Neist ja erilistest senistest töötulemustest olgu järgnevas esitatud lühikene kokkuvõtte.

Saadjärve osakond — kogu oma töös tugeva praktilise ja maalähedase kallakuga — on asja edukaks teostamiseks rakendanud kogu jõu. Päälegi on osakonnal hra Peetsalu isikus kasutada hea organisaator. Osakond tahab korraldada kodukaunistamise üldkavandite ja eriplaanide valmistamise kursust. Lähematel päevadel tahetakse istutada 1000 hekkipuud.

Vägeval on tehtud juba haruldaselt palju tööd, kuigi maapind on kuiv ja kivine ning hääd mullamaad vajavate taimede istutamine on osaliselt ebaõnnestunud. Saades asjakohast nõu on kogu töö kujunemas tulemusrikkaks ja eeskujulikuks. Suurem osa kodukaunistamise alal rakendatavast energiast kulutatakse ühisele tööle rahvamaja kaunistamiseks.

Naabruskonnas asuv noor Tammi osakond on kohaliku koolijuhataja eestvõttel, kes on päris ideaalne kodukaunistamise juht, haaranud võrdlemisi laiu alasid ja kaunistab spordiväljakut, seltsimaja, koolimaja ning meierei ümbrust. Osakonna erikavatsustest olgu tõstetud esile tiikide kaevamine, milleks instruktor kohal on annud nõu ja valmistanud kavad.

On täiesti loomulik, et kohtades, kus „maasool“ asja ees sammub, töö edeneb suure hooga. Neeruti õpetajad on ümbruskonna suutnud vaimustada nii elavale kaunistamisele, et oma piirid juba kitsaks on jäänud selle õhina rahuldamiseks ja et Kadri nagi on haaratud töövõrku.

Tamsalu osakond on harjunud ÜENÜ võistlustel auhindu noppima ja üritab seda käesolevalgi korral tões ja vaimus. Kaunistatakse alevi teid ja spordiväljakut ning tahetakse istutada suurejooneline hekk. Kodukaunistamise huvi on nakatanud kogu ümbruskonna rahva, ka need, kes osakonna liikmeskonda ei kuulu.

Kiltsi osakonnas on heaks kombeks saanud igale praktilisele teole luua enne kõva

teoreetiline aluspõhi. Nii teostatakse kodukaunistamist kõrvuti elava tööga õpiringis ja korraldatakse suurel hulgal vastavaid kõnesid ning loenguid.

Üllatavalt suurejoonelist tööd on teinud Peipsiveere (end. Tammistu-Pedaspaä) noored.

Kogu ümbruskond, mis kahtlemata mitte pole eesti jõukamaid nurki, on viidud üksmeelsele arusaamisele kaunistamise mõtte teostamise vajadusest. Instruktor andis kohal nõu 15 talus, kahes surnuaias, koolimaja ümbruse, seltsimaja ja 8 km pikkuse tee äärte kaunistamiseks. Osakonna töö väärtust tõstab see, et kogu ettevõtte teostamiseks on looduslikud eeltingimused ebasoodsad (kehv mullastik jne). Ühiselt on hakatud kindlustama Peipsi kallast tuulte ja laine vastu. Mitte ainult ÜENÜ osakond, vaid ka kohalik tuletõrje selts teostavad neid sihte oma kodukoha kaunistamiseks ja olude parandamiseks.

Sarnane on töö ka Toolse osakonnas, kus kodukaunistamine rakendatakse praktilise sihi teenistusse, otsides mereäärseis taludes hekkide ja puude istutamise abil kaitset meretuulte vastu. Ühiselt kaunistatavad kohad on originaalsed — jõe kallas, Toolse lossi varemed ja koguni terve Uhtja saar!

Loomulikult ei ole olud kõigis osakondades võrdselt soodsad. Mõnel pool on looduslikud eeldused kaunistamiseks hääd, leidub ka energilisi eestvõtjaid ja juhte — kuid rahva huvid on liiga madalad ja kitsad, nii et 4—5 aatlejat ei jaks kõikidesse ilutuimadesse vaatlejaisse kaunistamistahet kuidagi nakatada. Seda enam peab imetlema juhtide visadust.

Mõneski kohas on lühikese aja jooksul suudetud teha juba imekspandavalt palju. Viimisis on istutatud seni juba 3000 puud ja kavatsatakse see arv koguni mitmekordistada! Poolsaare lagedus jääb varsti ainult rahva mälestuseks! Siin, nagu mujalgi linnade läheduses on märgatav, et linnalõbud tõmbavad noorte huvid eemale tõsisest maalähedast tööst ja mõtteviisist. See oleks kurb, kui kohalt ei leiaks rohkesti rõõmustavaid erandeid!

Käesolevas ülevaates on peamiselt käsitletud leidnud Viru ja Tartumaa osakonnad. See on tingitud asjaolust, et instruktor eelkõige on tõotanud läbi selle rajooni. Samasugust rõõmustavat elevust asja ümber võime leida aga ka mujalt.

Inglistes on huvi kodukaunistamise vastu paisunud kaugelt üle osakonna noorte piiride. Osakonna muust intensiivsest ja hästijuhitud tööst eemal seisvad kodanikud teevad kaasa kodukaunistamist täiel rindel. Kohalikke soove nõuannete ja juhiste saamiseks on raske rahuldada nende rohkuse ja mitmekesisuse tõttu.

Ohekatku osakond on valinud ühiseks kaunistamiseks peale koolimaja ümbruse kohaliku avaliku pargi ja võidutule aseme. Ettevalmistuse suhtes edukaks võistluseks on osakond nii teoreetiliselt kui praktiliselt hästi asjaga kursis.

Vändra osakond on üks nendest, kes kodukaunistamist on alustanud juba ammu enne selle aktsiooni riiklikku algatust. Praegusedki tulemused on aukartust äratavad: on värvitud 80 maja ja istutatud 1500 puud. Võistlusest võetakse osa 100% liikmetega.

Instruktori külastused jätkuvad. Tema senistel käikudel tehtud tähelepanekuist, mis võiksid kasulikud olla kõigile asjahuvilistele, olgu allpool esitatud lühidalt mõningad.

Üldiselt tuntakse hästi nii lillede, puude kui põõsaste istutamise vajadust, ei osata aga neid õieti ja ilusasti paigutada. Mõnelpool on ostetud kalleid välismaiseid ilupuid, õpitud selgeks isegi nende ladinakeelsed nimed, kuid istutatud aianurkadesse ja sobimatusse kohtadesse, kus nende mõju osutub, kantud kulu arvestades, tühiseks. Niisuguste kogemuste tõttu tullakse arvamisele, et kodukaunistamine on kallid lõbu. Selle ekshiarvamisega on tulnud mitmel pool võidelda. Loomulik ilumeel ei puudu peaaegu kellelgi, see peitub aga nii paksu igapäevase hoolimatuse koore all, et tuleb teha kestvat tööd selle välja koorimiseks. Ja töö kannab vilja. Et siin kirjandus ega ringkirjaline juhatamine ei suuda saavutada ühtki % neist tulemustest, mida annab isiklik kontakt — see on seletamata selge.

Need alused ja põhimõtted, millele toetudes ÜENÜ instruktor oma nõuandeid teostab, on lühidalt järgmised: esmajoones tuleb taluelamute ja kõrvalhoonete ümbert koristada igasugune praht, aga ka seal vedelevad tarberiiad: reed, rattad, sõnnikuraamid, lauad, plangud, kaikad, aiasid jne. Siis parandada kõik, mis kergesti parandada annab: aknaruudud, kuuriuksed, aidamademed ja trepid,

korstna-otsad ja tuhat muud välist asja. Kõik, mis vaataja ilutunnet maja esiküljel kuidagi võiks riivata, tuleb asetada maja kõrvale või taha (haopinud jne.).

Teiseks põhinõudeks olgu inimeste eraldamine loomadest. Loomaõu tuleks eraldada puhtast õuest läbinähtamatu hekiga. Tuleb takistada ka kanade pääsu iluaeda.

Kolmandaks: elava taimmaterjali kasutamisel tuleb hoiduda taimeliikide segipaikamisest (eriti lillepeenarde juures!). Hekkide suhtes on kurvaks eeskujuks ühe aiandusinstruktoriga talu, kus leidub just üks hekirosolje.

Nii lillede asetuses peenardel kui ka majade ja hoonete puhul tuleb eriti silmas pidades sobivaid värvikombinatsioone!

Ümbrus tuleb kooskõlastada ehitusstiiliga ja kõikjalt kaotada ajast ning arust läinud „lilletordid“ ja klumbid.

Ilupuude asetust püütagu seada elulisi huviseid arvestades, nii et korraga saavutataks ilu, aga ka tuule ja tuisukaitse.

Lõplikult on jäänud võistleva 36 osakonda 1558 liikmega (1012 meest, 546 naist), kusjuures oma talused kaunistavad 771 liiget. Kaunistamisvõimalusi oma või oma vanemate talude näol on kokku 907 isikul, kuid 163 on kas kõik ülesanded juba teostanud või ei saa mõnel muul põhjusel aktiivselt kaasa lüüa. Värvimiskõlbulikke hooneid omavad võistlejad üldsummas 411.

Võistluste minimaaltingimuste täitmiseks tuleks kogusummas istutada 10922 puud. Kui aga arvestada seniste istutamiste tulemusi, on see arv võistluste lõpuks kindlasti 100 000 puud. Kui me nende puudega kaunistaksime ühe täiesti lageda maantee ääre kahel pool teed, siis võiksime neid istutada 3 m vahedega Tallinnast Tartuni. Ühiselt kaunistatavateks kohtadeks on ehitustest:

- 13 koolimaja,
- 8 rahvamaja,
- 4 vallamaja,
- 2 kirikut,
- 1 raudteejaam (?)
- 1 ühiskauplus,
- 1 osakonna kodu
- 1 meierei ja
- 1 varemed!

Platsidest jne. järgmiselt:

- 11 spordiplatsi,
- 6 rahvaparki,
- 3 surnuaeda,
- 1 monument,
- 1 külplats ja
- 1 saar.

Lisaks sellele kaunistatakse 8-s kohas maantee ääri!

Maadlusmati valmistamine

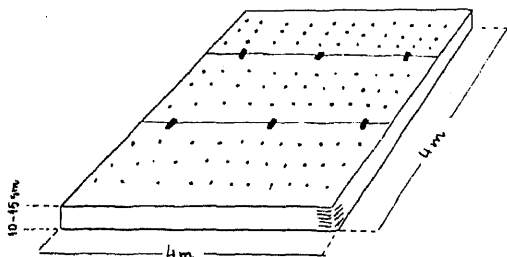
Maadlemine on kõikjal, pärast meie maadlejate suurvõite, levinenud ning mõnigi ÜENU osakondadest oleks alustanud tegutsemist sellel spordialal — kui takistuseks poleks maadlusmati puudumine.

Kuna osakonnad on pöördunud Spordi Keskoimkonna poole maadlusmati valmistamise juhiste saamiseks, siis esitan siin kaks moodust odava ja otstarbekohase mati valmistamiseks Spordi Keskliidu maadlusõpetaja N. Kursmani näpunäidete järgi.

Minimaalse mati suurus on 4×4 m. Rahvusvahelise mati suurus on 8×8 m. Hariliku mati paksus on 10–15 sm.

Kui osakonnale ei tee raskusi kulutada umbes viiskümmend krooni, siis võib kodusel teel valmistada täiesti korraliku maadlusmati. Sellise mati valmistamiseks läheb tarvis purjeriided õmmeldud kotti (kesta), vastavalt eelpool toodud mõõtudele, millesse topitakse pehmet materjali (mererohtu, villa, lõngatopse jne.). On matt parajalt täis topitud, tuleb see iga 10 sm järgi nõõriga läbi õmmelda. Õmblemisetechnikat võib igaüks jälgida hariliku voodimadratsi juures. Läbiõmblemine takistab mati täidise nihkumist ühest sopist teise.

Väga otstarbekohane on valmistada matt kolmest osast (vaata joonis 1). Üksikud osad

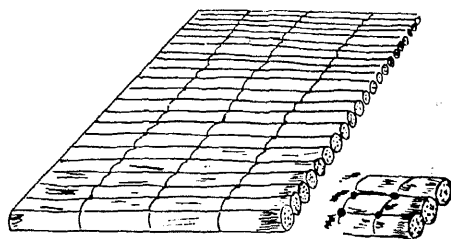
Joon. 1.

ühendatakse nahast rihmadega. Niisugust matti on kerge kokku keerata ja hõlbus kohast teise tõsta.

Järgnevalt tuleks valmistada mati kate. Selle õmblemiseks kasutatagu tugevat, kuid mitte väga karedat riiet. Nimetatud kate tõmmatakse maadlemisel üle mati pinguli (lodev kate takistab maadlemist), kinnitatakse mati äärte või pöranda külge. Katte otstarve

on kaitsta matti määrdumast ja osalt kulumisestki. Katet on võimalik matilt eraldada ja vajaduse korral puhastada (pesta), täites seega hügieenilisi nõudeid. (Harjutajatelt matile minnes nõuda jalatsite puhastamist!)

Teise mati valmistamine sünniks samade põhimõtete ja juhiste järgi, ainult vahe seisab materjalis. Mererohtu asemel tarvitatakse õlgi ja purjeriide asemel kokkuõmmeldud kotte. Õlgedest matt olgu vähemalt 7–10 sm paks ning seotud üksikute peotäite viisi

Joon. 2.

(vaata joonis 2), kusjuures iga peotäit õlgi tuleb siduda tugeva nõõriga ning kinnitada sõlmega. Kõik muu tuleks valmistada samuti kui eelmise mati tegemisel (läbi õmmelda, mati kate). Õlgmatti sobiks samuti valmistada mitmest osast koosnevana.

ÜENU spordijuhtide-tegelaste kursus

29-dal, 30-dal novembril ja 1-sel detsembril toimuvad ÜENU spordijuhtide-tegelaste kursused Tallinnas.

Eelregistreerimise viimaseks tähtpäevaks on teatanud osavõtust 32 osakonda kokku 72 kursandiga.

Kursusil esinevad lektoritena spordiinspektor A. Kolmpere, SKN noorteujuht G. Kalkun, Spordi Keskliidu erialaõpetajad N. Kursman ja A. Mäll, R. Hollman, V. Vaho j. t.

Kursuse lõpul võivad kursandid sooritada kohtuniku katsed kergejõustikus, suusatamises ja käsipallis. Katsed tuleb sooritada selleks moodustatud komisjonide ees ning rahuldavaks tunnistatud katsetajad omavad kohtuniku kandidaadi õigused vastavate erialade kohtuniku-kogudes.

Kuna sõidusoodustuste arv kursuste puhuks on võrdlemisi piiratud, siis peale eelregistreerimise tähtpäeva möödumist saabuvaid osavõtu soovivavaldu rahuldatakse ainult õigeaegselt teatanute loobumise puhul.

NOORSOOTÖÖMAILT

Ülevaade ÜENÜ Tallinna Osakonna kirjandusklubi sügishooaja tööst

Iga organisatsioon algab tavaliselt oma uut tegevus-hooaega kokkutulemisega, kus pööratakse pilgud hindavalt tagasi ja seda töötusning lootusrikkamalt edasi, kuivõrd kõik eelnev meid on rahuldand või tekitand pettumustunnet. ÜENÜTO Kirjandusklubi möödunud aasta tegevuse vaekausile asetamine toimus 23. sept. k. a. osakonna kodus. Sääil siis sõeluti sedapuhkugi möödunud ja kaalutletiarutleti eelnevat. Ehkki nentind häämeelega saavutatud töötulemusi, nõudis pääkoosolek üksmeelselt veelgi suuremat ja tõhusamat, hoogsamat ja tulemusrikkamat tegutsemist...

Kõigi neisse suurisse sõnusse peidetu läbi-viijaks ja juhtijaks valiti juhatus järgmises koostises: V. Reekna — esimeheks, O. Kivirähk — sekretäriks, A. Moor — laekuriks, kuna nende abidena K. Allik, A. Hannes, E. Saar, A. Neito kohustati olema samuti väljas üks kõigi ja kõik ühe eest. Juhatusel lahutamatu vaimu juhina ja nõuandjana andis lubaduse V. Vent — lüüa kaasa kõikjal mitme käega.

Mida klubi juhatus endale võetud kohustust siiani on suutnud sooritada, meenutagem lühisõnaliselt allpool.

Klubi tegevushooaja avanguks kujunes kirjandus-muusikaline õhtu 3. okt. k. a. kaubandus-tööstuskoja saalis. Avasõna õhtule ütles kirjanik J. Jaik, oma uudistõid esitasid H. Visnapuu, P. Krusten ja ja E. Hiir. Tuglase, Alveri, Underi ja Merilaane loomingut esitasid näitlejad Mare Leet ja Hugo Laur. Muusikaliste paladega sisustasid õhtut H. Schüts ja N. Veikat. Ajakirjanduses sai õhtu kiitva tunnustuse osaliseks.

16. okt. osakonna kodus korraldatud kirjandusõhtu kava koosnes juba üksnes noorte omaloomingust. Nõnda esinesid oma uudispaladega A. Jõger, A. Hannes, O. Kivirähk, A. Tulik j. t.

Järgmine kirjanduslik õhtu 4. nov. ristiti õuduseõhtuks, kuna kava koostati vaid maailmakirjanduse õudusepoeesia paremikust. Õhtu hää kordamineku tagasid esinejatena F. Moor, H. Laur ja J. Tõnopa.

Kuna klubi juhatus asus seisukohale, et võrdselt kirjandus-muusikalisile õhtuile tuleb korraldada ka muid n. n. vaidlus-, loengutejne. õhtuid, siis alati nendega juba 7. okt. k. a., kus serveeris huvitava referaadi keskjuhatusel sekretär H. Tarand „Luuletamise õpetatavusest“. Järgneva, s. o. 14. okt. vaidlusõhtu teemaks oli „Kas on kunstiaasta tarvilik ja kuidas seda teostada?“ Referaatis kunstiteadlane A. Vaga. Õhtu, tekitand kohapääl elavat sõnavõttu, sai üpris elava käsitluse osaliseks kõigis suuremais ajalehis. Pääle muu said isegi paljud följetonistid õhtul avaldatud mõtteist ja sõnavõttudest tänuväärset ainet.

28. okt. kõneles mag. J. Aavik „Eesti keele arenemise seisundist ja väljavaateist“ ja 21. okt. toimetaja A. Oidermaa teemal „Muljeid Saksamaalt“.

Lõppeks peatagem veel klubi poolt korraldatud deklamatsiooni-kursuse juures, mis hakkab juba jõudma lõpule. Kursust, millest osavõtjaid ligi 40, juhatab Felix Moor, andis kursuse lühiajalisusest hoolimata küllaltki ümara ülevaate deklamatsiooni ideoloogiast, teoreetilist aluseist — kui ka praktilisest käsitelust.

ÜENÜTO Kirjandusklubi lähimaist üritust olgu mainitud 14. nov. k. a. toimuv Dr. J. Luiga mälestusõhtu tema 10. surmapäeva puhul ja edasi loengute-sarja „Tänapäeva noorsoo kasvatusel probleemid“. Muist suurist ja väikisist kavatsustist oleks varajane juttu teha. O. K.

Noorsoojuhtide koosolekud

Vägeval

Pühapäeval, 31. oktoobril toimus ÜENÜ Vägeva osakonna kooli- ja rahvamajas Vägeva ümbruskonna ÜENÜ osakondade vaheline kõnekoosolek, kuhu olid ilmunud ÜENÜ Simuna, Rakke, Käru, Tammiku ja Vägeva osakondade noorsoolased.

Tutvuti lähedal oleva Tooma sooparanduse kooliga ja ÜENÜ Vägeva osakonna huvitava kodumuuseumiga. Kõnelesid peasekretär A. Meikop ÜENÜ ülesannetest ja juhtkonna küsimusist. Kohalik koolijuhataja hra R. Rajasmaa kodumuuseumite korraldamisest

ja ÜENÜ sekretär H. Tarand: Väarikast kirjanduse ja näiteharrastusest. Kõneledele järgnesid huvitavad sõnavõttud. Leiti, et niisugused selgitavad koosolekud hädavajalikud sihtjoonte selgitamiseks ja tegevusele uue hoo andmiseks. Leiti, et eriti vaimne osa noorsootöös vajab enist suuremat tähelepanu. Selgitati kirjanduslikke töövõimalusi ja suundi. Eriti paelus osavõtjaid kohaliku noorsoolase, praeguse ÜENÜ Keskjuhatusel liikme Ruut Rajasmaa loodud kodumuuseum, kuhu kogutud kohalikke muinsusleide, käsikirju, fotosid, protokolle ja muid kohaliku ilmega huvitavaid esemeid. P. A.

Valgas

ÜENÜ Valga osakond korraldas koos Keskjuhatusega pühapäeval, 7. novembril s. a. noorsoojuhtide koosoleku, millest osavõtmi-seks kutsed olid saadetud kõigile Valga-maa, osalt ka Pärnumaa ja Võrumaa osa-kondadele ning Valga ümbruskonna algkooli-juhatajatele ja noorsootegelastele. Kuigi kor-raldus veidi hilise ettevalmistuse tõttu tingis mitmete asjahuviliste seekordse eemalejää-mise oli kuulajaid ja osavõtjaid 50 ümber. Kohalikud noorsoolased osutasid kõnede vas-tu väga elavat ja kiiduväärset huvi, võttes elavalt osa läbirääkimistest ja andes üldistele ettekannetele sel viisil lokaalselt konkreetse värvingu.

Koosoleku avas osakonna esimees V. L a a r kell 13.00. Avakõne pidas Valga abilinnapea J. I l v e s rõhutades eriti noorteühingu kasva-tuslikku tähtsust ja tarvidust. Linnapea il-lustreeris oma mõtet näitega kahest puust, milledest üks kraavitamata soos kasvab 35 a. jooksul sama pikaks kui teine kraavitud soos 9 aastaga. Niisuguseks kraavitud maaks muudab noorsooühing oma ümbrus-konna, soodustades selle tegevusest osavõt-vate noorte kasvu.

Pikema kõnega ÜENÜ ülesannetest esines peasekretär A. M e i k o p, käsitledes eriti noorsoojuhtide küsimust. Noori kasvatades ei saa me piirduda ainult oskuste ja teadmiste viljelemisega ja noorte arendamisega ses sihis, isegi veel tähtsamaks ülesandeks tuleb pidada noorte m e e l s u s e arendamist, kuna just viimasest sõltub oskuste ja teadmiste rakendus tegelikus elus.

Valgamaa spordiinstruktor P. N õ o kä-sitles spordiküsimusi Valgas, konstateerides teatud paranemist välistes oludes viimasel ajal. Segarahvustest noored kalduvad siiski Läti poolele, kuna seal seni sportimisvõima-luste eest rohkem on hoolitsetud.

Sekretär H. T a r a n d kõneles rahvakunsti vormidest noorsootöö harrastusaladena, rõhu-tades eriti seda psüühilist murrangut, mis on sündinud viimastel aastatel meie avalik-kuses ja kõige laiemas üldsuses rahvatantsu ja rahvamuusika hindamisel ning näidates ÜENÜ teeneid ja osatähtsust selles. Pärast elavaid läbirääkimisi lõpetati viljakas ja õ-nestunud koosolek kell 1/2 6 õhtul.

*

ÜENÜ V a l g a osakonnas on praegu juba 200 liiget. See liikmeskonna arvuline tõus on mõjunud osakonnale üldiselt hästi, kuid ruu-mid kipuvad jääma napiks. Ka on intensiivse tegevusega ja suure liikmesperega osakonna asjaajamine asjaarmastuslikus korras muu-tunud väga raskeks. Üks väiksepalgaline as-jaajaja poleks kasuks mitte ainult kohali-kule osakonnale, vaid aitaks tuntavalt ker-gendada kogu ümbruskonna organiseerimist ja tööle rakendamist.

Peipsiveerel

Peipsiveere osakond koostas enda tegevuse korraldamiseks kindla kava. Töö algas 2. okt. töökoosolekuga. Senini on olnud 5 koos-olekut, kus kokku esineti 9 kõnega. Osa-

võtt on järjekindlalt suurenenud. Kõnelejaina on esinenud kohapäälised õpetajad. Edaspidi loodetakse rakendada ka muid kohalikke seltskonnategelasi ja mõningaid eriteadlasi.

Õppetöö kava:

I n ä d a l

1. Näitekunst.
2. Populaarteadus.
- 3.—4. Laulmine.

II n ä d a l

1. Tervishoid.
2. Kirjandus.
3. 4. Laulmine.

III n ä d a l

1. Seltskondli kasvatus.
2. Kalandus.
- 3.—4. Laulmine.

IV n ä d a l

1. Millest soovite kuulda.
2. Populaarteadus.
- 3.—4. Laulmine.

V n ä d a l

1. Näitekunst.
2. Kalandus.
- 3.—4. Laulmine.

Loengud vältavad 30—45 min. Pärast V nädalat kordub jälle toodud kava.

Sama kava juure eri korralduste järgi kuu-lob veel: 1 kord kuus orkestri harjut.; 1 kord kuus kodukorras-tamis-kaunistamistund meesliikmetele; 2 korda kuus rahva-tantsu harjutus; kaks korda kuus naiskä-sitöö ja 1 kord kuus seltskondliku osaga ja ettekannetega huviõhtu. Veel on tööaasta jooksul ette nähtud rahvatantsu- ja rahvariie-te valmistamiskursus. Samuti olgu nimetatud peod spordivõistlused ja tähtsate riiklike üri-tustega kaasaminek.

Loenguõhtute üldkorraldaja ja koorijuht on koolijuh. D. Vardja.

Mõisaküläst

Käesoleval kevadel Mõisakülä elustatud ÜENÜ osakond on praegu organiseerind enda ümber pea kogu Mõisakülä eesti päritoluga nooruse. Liikmeid on praegu 100 ümber. Sel-lest suuremat liikmete rakendamist takistab Mõisakülä vägagi terav ruumide puudus. Ainukesed arvesse tulevad koolimaja ruumid on tõsiselt üle koormatud nii eesti kui läti organisatsioonide poolt.

ÜENÜ osakonna liikmeskonna moodustavad peaausjalikult raudteetehaste töölised ja töös-tõpilased. On moodustatud näiterühm, spor-diklubi, orkester, maleharu ja rahvatantsu-rühm. Harjutatakse suurelt osalt erakorte-rites. Liikmetest on pooled alla 20. a.

Osakond võtab osa ÜENÜ kodukaunista-mise võistlusist. Neil päevil külastas ÜENÜ kodukaunistamise instruktor hra A. P a r t osakonna kodukaunistajaid. Hoolimata lühi-kesest eelteate ajast oli kodukaunistamise huvilisi tulnud kokku 50 ümber, kelledega koos tutvuneti üksikute elamute kodukaunis-tamise võimalustega. Ühise kavatsusena on kaunistada kiriku ja tuletõrje seltsimajade ümbrust,

Samuti külastas neil päevil osakonda ÜENU spordiinstruktor hra Hõbe. Selgitati sportliku tegevuse võimalust, suunda ja koostati edaspidine tegevuskava. Spordihuvilisi noori on osakonnas 76. On asutatud poksiring. Kavatsusel on suusatamise kursused ja küllasoit ÜENU Karksi osakonnale.

F. Ri.

Lipuõnnistamine Tudul

26. X toimus Tudus kohaliku ÜENU osakonna korraldusel lõikusepidu ja lipu õnnistamise aktus. Sel puhul korraldati Tudul kirikus pidulik jumalateenistus, mida ilustasid Tudul tuletõrje orkester ja laululehed. Õnnistamist toimetas õpetajaameti kandidaat E. Nigol Tartust.

Õnnistamisele järgnes lipu üleandmine osakonnale Tuletõrje Seltsimajas. Üleandmist toimetas ÜENU peasekretär A. Meikop. Tervitusi öeldi kohalikkude organisatsioonide, kooli, noorkotkaste, kodutütarde ja ÜENU naabrusosakondade poolt. Haridusministeeriumi noorte osakonna nimel tervitas osakonna sekretär F. Roose.

Lipu üleandmise talitus, kuhu olid kogunud kõik ümbruskonna vanad ja noored, jättis ümbruskonnale väga üleva mulje.

Lipu üleandmisele järgnes Isamaaliidu Virumaa osakonna sekretäri A. Tartu haarav ja meeleoluline peakõne.

Uusi osakondi

MUSTASAARE

osakond asutati 18. septembril. Ta haarab Sõmerpalu ja Kärjala valla inimesi, peamiseks keskuseks aga on Sõmerpalu raudteajaam oma ümbruskonnaga, mis vanasti kannudki Mustasaare nimetust. Sõmerpalu osakonnast on Mustasaare 5–6 klm kaugel.

Kuna uue osakonna läheduses puuduvad teised org-id, siis on teotsemiseks väga avar tööpõld.

Osakonna esimeheks on agar raudteeametnik Evald Jõgi. Aadress: Sõmerpalu raudteajaam.

UBJA-VANAMÕISA

osakond asutati 26. sept. Ubja jaama ootessaalis. Kuna senini puudus Ubja-Vanamõisa noortel võimalus tegevust arendada, siis on osakonna asutamisega sellest üle saadud. Eriti edukaks võiks seal tegevus arenedada suvel, mil koolinoored tulevad linnadest koju puhkusele.

Osakonna juhatuses töötab kaasa tuntud tegelane ärijuht E. Rebane. Esimeheks on E. Viisut, kes ühtlasi ka osakonna organisatoris.

Osakond asub Virumaal, Sõmeru vallas, Kunda-Rakvere tee ääres. Lähem rdtj. Ubja, telef. Kunda 2.

KADRINA

9. okt. panid Kadrina noored aluse oma organisatsioonile, asutades ÜENU osakonna. Senini teotsesid mitmed Kadrina noored Nee-ruti ja Mädaapea osakondades, kuid kauge maavahe tõttu oli kaasatöötamisel raskusi ja mis peaasi — suur osa noori jäi tegevusest täiesti eemale.

Eriti jõuliseks töötab uus osakond kuju-

neda spordi alal, kuna liikmeskonda kuuluvad mitmed väga tuntud vee-, raske- ja kerge-sportlased, nagu E. Olla, O. ja A. Lillo j. t.

Osakonna esimeheks valiti K. Tikks. Kooskaimiseks kasutab osakond Kadrina rahvamaja.

Osakond asub Virumaal, Undla vallas, Kadrina alevikus, lähem rdtj. Kadrina, telef.: Kadrina 6.

SAVERNA

osakond asutati 17. oktoobril, Tamme piimaühingu ruumes ligi 40 inimese osavõtul.

Osakonna organiseerijaks ja mõtte algatajaks oli energiline gümnaasiumiharidusega noormees Elm a r V a a r o, kes valiti ka osakonna esimeheks.

Osakonna asutamisse suhtus eriti soojalt kohalik vallavalitsus, kes isegi noorte kodu asutamise küsimuse lubas lähemal ajal võtta arutusele.

Kuna osakonna juhtivateks jõududeks on agarad noored ja kohal teisi noorte koondisi pole, siis võib loota uuelts osakonnalt täiesti tõhusat tegevust.

Osakond asub Võrumaal, Valgjärve vallas, kooskaimise kohaks Tamme piimaühing. Lähem rdtj. Vastse-Kuuste; telef.: Kanepi 8 e. Aadr. Valgjärve p-ag.

ESNA-KODASEMA

osakonnale pandi alus 31. okt. Esna endises härrastemajas. Asjahuvilisi oli kogunenud koosolekule 50–60 inimest, kes üksmeelselt kiitsid hääks noorte organisatsiooni ellukutsumise. Senini puudus siin vastav organisatsioon ja üksikud isikud käisid küll 4–5

klm. kaugusel Peetri haridusseltsis, osa Esna alevikus, kuid suur osa noori ei võtnud millegist osa.

Peret on siin küllalt ja kui lahendatakse ruumide küsimus, siis pole kahtlust, et Esna-Kodasema noored leiavad peagi oma organisatsioonise teise kodu.

Osakonna esimeheks valiti kohalik meier H. Kruul.

Osakond asub Järvamaal, Esna vallas, lähem rdtj.: Esna, telef. Esna 6c.

VÕHMUTA

24. oktoobril tulid Võhmuta ettevõtlikumad inimesed vallamajja kokku ja panid osakonna

asutamisega aluse kohalikkude noorte organiseerimisele. Senini puudus Võhmutal hariduslik org. ja üldine ühiskondlik areng oli jooksnud ummikusse.

Kuna uue osakonna asutamisse suhtub väga häätahtlikult kohaliku vallavalitsuse ametkond ja ka teised ümbruskonna agaramad tegelased, siis võib arvata, et osakond peagi paneb end maksma, päälegi kui ta asub sarnaste tublide osakondade (Karinu, Kiltsi, Tamsalu j.t.) läheduses, kes võivad pakkuda oma kaasabi.

Osakonna esimeheks valiti kohaliku ühiskaupluse ärijuht V. Tim p s.

Osakond asub Järvamaal, Võhmuta vallas. Lähem rdtj.: Võhmuta, aadr.: J.-Jaani, Võhmuta kt. telef.: 11 b.

„Lähtekohti vabaharidustööks“

Alates käesoleva aasta oktoobrikuu lõpust toimub Raadio Ringhäälingus loengute sari üldnimetuse all „Lähtekohti vabaharidustööks“. Tähendatud loengute sarja eesmärgiks on käsitleda eesti vabaharidustöö üldisemaid ja aktuaalsemaid küsimusi, mis võiksid huvi pakkuda laiemale üldsusele, eriti aga meie vabaharidustegelaste kümnetesse tuhandetesse ulatuvale perele.

Loengud on pühapäeviti kl. 17.00—17.20, missugust aega kuulamise võimaluse poolest tohiks pidada väga soodsaks.

Toome allpool selle sarja nimestiku kogu ulatuses.

31. okt. 1937. a. kuni 8. maini 1938. a.
31. okt. 1937. Dr. August Annist: Eesti kultuuri idealidest.
7. nov. „ HM Koolivalitsuse peainspektor J. Aavik: Vabahariduse osa eesti kultuurielus.
14. „ „ Vabaharidusnõunik K. Kadak: Vabaharidusliku õppetöö korraldamise võimalusist.
21. „ „ Kodumajanduskoja esinaine L. Eenpalu: Kodukultuurilised ülesanded organisatsioonides.
28. „ „ Eesti Naisliidu juhataja M. Reisisik: Naisliikumise hariduslikest ja kasvatuslikest suundadest.
5. dets. „ Koolide Peainspektor E. Terasmäe: Kutsehariduslikud õpingud vabaharidustöös.
12. „ „ Koolide Peainspektor J. Kiivet Muljeid Põhjamaade Kodutööstusliidu konverentsilt.
19. „ „ Peasekretär J. Rebane: Haritud töölisesest ja töölisharidusest.
2. jaan. 1938. Peasekretär A. Vaigo: Maatöölise haridusl. taseme tõstmisest.
9. „ „ Peasekretär E. Kubjas: Maa ilma karskusliikumise tänapäev.

16. „ „ H. Johani: Raamatukogu ja vabahariduslikud õpingud.
23. „ „ Eesti Haridusliidu õppetöö sekr. N. Ruus: Õpiringi asutamisest ja töökorraldusest.
30. „ „ E. Haridusliidu õppetöö sekr. N. Ruus: Näide õpiringi tegelikust töökoosolekust.
6. veebr. „ A. Kelder: Õpiringi mõju ümbruskonna kultuurielu kujunemisele.
13. „ „ Peasekretär E. Vender: Rahvamaja kultuurikeskusena.
20. „ „ H. Kompus: Kuidas kaunistada kultuurorg.-ide ruume.
27. „ „ Peasekretär A. Meikop: Koduümbrus vabaharidustöö rakendajana ja keskendajana.
6. märts „ Koduse Kasvatuse Instituudi juhataja A. Elango: Kodu kasvatava tegurina.
13. „ „ Kaitseliidu Propag. peal. kapt. A. Truuvere: Seltskondlik kasvatus kultuur-organisatsioonide kaudu.
20. „ „ E. Treffner: Seltskondlike pidude ja koosviibimiste toonist.
27. „ „ Mag. E. Päss: Vanu elustamisväärsed seltskondlikke kombeid.
3. apr. „ H. Mäelo: Sotsiaalse kohusetunde kasvatamisest.
10. „ „ Mag. M. Arike: Usuline kasvatus seltskondlikes organisats.
24. „ „ Spordiinspektor A. Kolmperre: Sportliku kasvatus sotsiaalsete ja moraalsed mõjud.
1. mai „ K. Vilms: Rahvarõivaste valmistamisest ja kandmisest.
8. „ „ Ed. Visnapuu: Eesti rahvusliku muusika põhilaad.

Tegev-toimetaja: Vold. Vent. Vastutav toimetaja: Aug. Meikop. Toimetuse sekr.: H. Tarand.

Toimetus: Erika Viirsalu, Arvi Moor, Hugo Lepik, Hugo Viires, Oskar Uudeküll.

Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Kesksuhatus.

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Lembitu 20.

Tellimise hind:

Kodumaal, Lätis ja Leedus: aastaks kr. 2,50, poolaastaks kr. 1,50, kolmeks kuuks 75 senti, kuus 30 senti. Mujal: aastaks kr. 4.—, poolaastaks kr. 2.—.

Trükkkoda „Estotrük“, Tallinn, S. Karja 8. 1937. a.

T R Ü K I K O D A

«ESTOTRÜKK»

TALLINN, SUUR KARJA 8

TELEFON 445-25

Masinaladu, automaat trüki-
masinad ja moodsad kirjad
garanteerivad hea, kiire ja
mõõdukate hindadega töö

Hind 30 senti.

Juba 10-dat aastat jätkab ilmumist

ajakiri

EESTI NOORUS 1938

Sisukuselt, väärtuselt on ajakiri seni pidevalt tõusnud. Tema mitmekülgsus ja huvialade laius on ainulaadne. Olles noorsooloomingu avaldajaks, noorsooküsimuste käsitlejaks ja kõigis muudes kultuuriküsimustes kaasalööjaks ning eessammujaks on „Eesti Noorus“ leidnud tunnustust nii kodu- kui välismaal!

EESTI NOORUS 1938

ilmub iga kuu keskel ja maksab aastas Kr. 2.50, poolaastas Kr. 1.50, veerandaastas Kr. —.75, üksiknumber 30 senti. Välismaale tellides aastas 4.— ja poolaastas 2 krooni.

„Eesti Nooruse“ kaastöelisteks on 1938. nagu eelmistelgi aastatel kogu Eesti avaliku ja kultuurilise elu silmapaistvamad juhid ning tegelased • Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja talitus
Lembitu 20, Tallinn.